

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN AFET BİLİNCİ ALGI
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

DOĞAN BULU

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖRKEM AVCI

BARTIN-2023

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN AFET BİLİNCİ ALGI DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doğın BULU

BARTIN-2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Görkem AVCI danışmanlığında hazırlamış olduğum “SINIF ÖĞRETMENLERİNİN AFET BİLİNCİ ALGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24.01.2023

Doğan BULU

ÖNSÖZ

Toplumda afet farkındalığının geliştirilmesi, afet risk azaltma ve önlem alma konusunda davranış değişikliği oluşturulması amacıyla 2021 yılı Afet Eğitim Yılı 2022 Afet Tatbikat yılı ilan edilmiştir. Afet eğitiminde eğitimin ilk basamağında görev alan sınıf öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Bu kapsamda yapılan araştırma sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Öncelikle, lisans ve yüksek lisans sürecimde bana yol gösteren, sabırla yaklaşan saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Görkem AVCI'ya teşekkür ederim. Tez değerlendirme jürimde bulunan, çalışmama getirdikleri önerilerle tezime katkı sağlayan değerli hocalarım Doç. Dr. Servet ÜZTEMUR ve Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN'e teşekkür ederim. Zorlu şartlarda çalışmalarına rağmen zaman ayırıp ölçeğimi cevaplandırarak çalışmama katkıda bulunan tüm eğitim emekçilerine teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince değerli bilgi ve birikimleri ile yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK'a araştırmama sunduğu katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde emeği büyük olan annem Zeynep BULU, Babam Tahir BULU, abim Hacı BULU'ya ve ablam Kudret SAYAN'a çok teşekkür ederim. Bu çalışma sürecinde her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen eşim Deniz YAĞCI BULU'ya teşekkür ederim.

Doğan BULU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN AFET BİLİNCİ ALGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Doğan BULU

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Görkem AVCI

Bartın-2022, sayfa: 61

Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla bir afetler ülkesidir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan insanlar farklı zamanlarda deprem, çığ, sel, yangın, heyelan gibi birçok afetlerle karşı karşıya kalmıştır ve kalmaya devam etmektedir. Afetlerde zararı en aza indirmek için afet eğitimleri büyük önem arz etmektedir. Afet eğitimleri ilk olarak okullarda verilmektedir ve bu sebeple eğitim kurumlarına ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Bu eğitimlerin daha etkili ve nitelikli bir şekilde verilmesi öğretmenlerin afet bilinci algısı ile yakından ilişkilidir. Temel eğitimin önemi göz önünde bulundurulduğunda, afet eğitimi almış, afet konularında donanımlı, afet bilincine sahip öğretmenlere gereksinim duyulmaktadır. Öğretmenlerin afet bilinci algılarının belirlenmesi olası afetlere yönelik hazırlık aşamasında önem arz etmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen araştırma sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algılarının ne düzeyde olduğunu yaş, cinsiyet, büyüdüğü coğrafi bölge, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, unvan ve afet deneyimi değişkenlerine göre incelemektir. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Van ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda görev yapan toplam 509 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu” ve Dikmenli, Yakar ve Konca (2018) tarafından geliştirilen “Afet

Bilinci Algı Ölçeği” ile toplanmıştır. Elde edilen veriler frekans-yüzde dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda; sınıf öğretmenlerinin afet bilinçlerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğu, afet bilinci algı düzeylerinin afet deneyimi durumuna, cinsiyete ve büyüdüğü coğrafi bölgeye göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, yaş, kıdem, eğitim düzeyi, unvan değişkenlerine göre ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda; sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmış olup; “Afete Hazır Türkiye” hedefinde, Okul Temelli Afet Eğitimi, Afet Eğitim Yılı, Afet Tatbikat Yılı gibi gelişmeler sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Afet algısı, afet bilinci, afet eğitimi, sınıf öğretmeni.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

DETERMINATION OF DISASTER AWARENESS PERCEPTION LEVELS OF PRİMARY EDUCATION TEACHERS

Doğın BULU

Bartın University

Graduate School

Department of Primary School Education

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Görkem AVCI

Bartın-2023, pp: 61

Turkey is more prone to disasters due to its geographical location. The population living in various regions of Turkey encountered several lethal disasters, including earthquakes, avalanches, floods, fires, and landslides at different times, and yet they continue to confront such calamities. Disaster preparedness training is crucial for minimizing the damage in disasters. Schools are the initial public institutions providing disaster preparedness training; thus, such institutions and their educators pose special responsibilities. Delivering such training effectively and successfully is directly related to teachers' disaster awareness perceptions. Given the significance of primary education, it is essential to determine that teachers have received disaster training, is prepared for disaster incidents, and have posed awareness and preparedness for disasters. Assaying the disaster awareness perception of teachers is critical during the preparation phase for potential disasters. The current study aimed to assess the degree of disaster awareness perceptions among primary school teachers by analyzing factors, including age, gender, geographical region where they were raised, professional seniority, educational status, title, and disaster experience. The study also focused on ascertaining disaster awareness perception levels of primary school teachers by utilizing the survey design, a quantitative research technique. The study sample comprised 509 primary school teachers employed in schools affiliated with the Ministry of National Education in the province of Van during the fall semester of the 2022–2023 school year. Two separate forms, “Teacher Personal Details” developed by

the author and the “Disaster Awareness Perception Scale” generated by Dikmenli, Yakar, and Konca (2018), were used to collect research data. Frequency-percentage distributions, arithmetic means, standard deviations, and Kruskal Wallis and Mann Whitney U test were employed to analyze the acquired research data. The study revealed that primary school teachers have a high level of awareness for disasters, and their perceived levels of disaster awareness significantly vary depending on the calamities they have personally experienced, gender and the region in which they were born. However, their disaster awareness perceptions did not differ according to age, seniority, title, education level parameters. As a result of the research; It was determined that the disaster awareness perception levels of the primary school teachers were high; It can be said that programs such as School-Based Disaster Education, Disaster Education Year, and Disaster Drill Year with the goal of the “Disaster Ready Turkey” positively affect the perceptions of primary school teachers' disaster awareness.

Keywords: Disaster perception, disaster awareness, disaster education, primary school teacher.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
EKLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem.....	3
1.3. Sayıtlılar	4
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Tanımlar	4
2. LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Afetler ve Afet Türleri.....	6
2.2. Türkiye'nin Afetselliği ve Afet Gerçeği	8
2.2.1. Afet Bilinci.....	10
2.2.2. Afet Eğitimi.....	13
2.2.3. Okul Temelli Afet Eğitimi	14
2.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Afet Bilinci.....	17
2.3. Afet Bilinci İle İlgili Araştırmalar.....	19
2.4. Afet Farkındalığı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	22
2.5. Afet Eğitimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar	25
3. YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırma Deseni.....	29
3.2. Araştırma Evren ve Örneklemi	29
3.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci	31
3.4. Verilerin Analizi.....	32
4. BULGULAR	33
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33

4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	34
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	35
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	36
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	38
4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	39
4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	40
4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	41
5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	43
5.1. Sınıf Öğretmenlerinin Afet Bilinci Algısına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	43
5.2.Öneriler	47
5.2.1. Araştırma Sonuçları ile İlgili Öneriler.....	47
5.2.2. Yapılacak Diğer Çalışmalara Öneriler	48
KAYNAKÇA.....	49
EKLER.....	59
Ek 1. Etik Kurul Onayı.....	59
Ek 2. Afet Bilinci Algı Ölçeği.....	60
Ek 3. Ölçek İzni.....	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
1.1: Afet türleri	7
1.2: Afet eğitiminde birey, okul ve toplum ilişkisi.....	15
1.3: Okul temelli afet eğitimi	16

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
3.1: Sınıf öğretmenlerinin demografik bilgileri	30
4.1: Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyine yönelik bulgular	33
4.2: Sınıf öğretmenlerinin yaşlarına göre afet bilinci algı düzeyleri	35
4.3: Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre afet bilinci algı düzeyleri	36
4.4: Sınıf öğretmenlerinin büyüdüğü bölgelere göre afet bilinci algı düzeyleri	37
4.5: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre afet bilinci algı düzeyleri	39
4.6: Sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre afet bilinci algı düzeyleri	40
4.7: Sınıf öğretmenlerinin unvanlarına göre afet bilinci algı düzeyleri	41
4.8: Sınıf öğretmenlerinin afet deneyimlerine göre afet bilinci algı düzeyleri	42

EKLER DİZİNİ

Ek No

Sayfa No

Ek 1. Etik Kurul Onayı	59
Ek 2. Afet Bilinci Algı Ölçeği.....	60
Ek 3. Ölçek İzni	61

KISALTMALAR

AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNISDR	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Risk Azaltımı Stratejisi

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Afet, olayların olası olumsuz etkilerini azaltmadaki yetersizliğin ve tehlikelerin karşısındaki savunmasızlığın sonucu olarak tanımlanmaktadır (Dey ve Singh, 2006). Doğal veya insan kaynaklı beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan afetler, yüksek ölüm oranlarına mal kaybına ve düzenin bozulması gibi önemli zararlara neden olan olaylardır (Fuhrmann vd., 2008). Afetlerin etkilerinden dünya çapında giderek artan sayıda insan etkilenmektedir (Codeanu vd., 2014). Çatışmaya, can-mal kaybına, fiziksel yıkıma ve ekonomik sıkıntılara sebebiyet veren doğal ya da insan kaynaklı olayların yansıması olan afetler (Royagan, 2019) hiç şüphesiz her toplumu ve her ülkeyi yakından ilgilendiren küresel olaylardır. Günümüzde aktif bir şekilde, çeşitli doğal ve insan kaynaklı afetler, insanların hayatını tehdit etmekte ve birikimlerine zarar vermektedir (Tsai vd., 2020). İnsanoğlu nedeni ve çeşidi ne olursa olsun afet sorunuyla karşı karşıyadır ve bu süreç böyle devam edecektir. Beşerî afetlerin gerekli tedbirlerle önlenmesi kısmen mümkünken doğal afetlere karşı topyekûn karşı durmak mümkün değildir (Sever ve Değirmenci, 2019).

Doğal veya insan kaynaklı afetlere verilen önem, bir ülkenin coğrafi, politik ve ekonomik koşullarına göre değişiklik gösterse de afete hazırlık, birçok ülke için giderek daha kritik hale gelmiştir (Kitagawa, 2015). Pek çok ülke, bu hazırlıkları farklı şekillerde yapsalar da ulusal güvenliğe katkıda bulunmanın yanı sıra olası hasarları ve can kayıplarını hafifletme umuduyla nüfuslarını afetler için eğitmektedir (Chadderton, 2015; How vd., 2020; Adiyoso ve Kanegae, 2012). Afetler karşısında günümüz koşullarında yetersiz kalınmasında, çok sayıda can ve mal kaybı yaşanmasında afet bilinci ve farkındalığının oluşmaması en etkili unsurdur (Şengün ve Küçükşen, 2019). Bir afet hakkında doğru bilgiye sahip iyi eğitilmiş kişiler, kendi hayatı dâhil birçok kişinin hayatını tehdit eden sonuçları önleyebilir (Tsai vd., 2020). Bilgilendirme ve bilinçlendirmenin önemine örnek vermek gerekirse, Güney Asya'da 2005 yılında gerçekleşen Tsunami olayında, 10 yaşındaki bir ilkokul öğrencisinin tsunami ve

depremlerin oluşumu ile ilgili coğrafya dersinde öğrenmiş olduğu bilgilerden faydalanarak birçok kişiyi kıydan uzaklaştırması ve böylelikle insanların hayatını kurtarması bu tür eğitimlerin önemini göstermektedir (Meydan, 2013). Afetlerle ilgili yapılacak eğitim faaliyetleri hem afetler konusunda çocukları bilgilendirecek hem de bir afet olayı ile karşılaştığında uygun davranışlar gösterme ve afetin etkilerinin üstesinden gelme yeterliğini de arttıracaktır (Mazman-Budak, 2019). Şüphesiz afetlere hazırlık, dünyanın her yerinde en önemli önceliktir. Bu nedenle, afet bilincini artırabilecek bir afet eğitimi insanlar ve ülkeler için hayati öneme sahiptir (Tsai vd., 2020).

Afetlerin etkilerinden dünya çapında artan sayıda insan etkilenmektedir (Codeanu vd., 2014) ve bu doğrultuda son yıllarda afet eğitimine olan ilgi hızla artmıştır (Mangione vd., 2013). Mevcut çoklu tehlike çerçevesinde okul güvenliğinden türetilmiş olan afet eğitimi terimi, afetlere karşı hazırlık dâhilinde okuldaki güvenlik gibi önemli bir konuyu kapsamaktadır (Kitawaga, 2015). Nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, afetlere karşı toplumların özellikle gençler ve hatta öğrencilerin hazırlıklı olması önemlidir (Irawan vd., 2018). Birçok ülke, çocuklarını küçük yaşta eğiterek afet sorununu çözmüştür veya çözmeye devam etmektedir (Altay, 2008). Bu noktada, sürdürülebilirliği ve etki derecesi yüksek bir afet eğitiminin okullar vasıtasıyla yapılabileceği görüşüyle okullar vazgeçilmez kurumlardır (Kırıkkaya vd., 2011). Ayrıca, çocukların afetlerde toplumdaki en savunmasız ve yardıma muhtaç nüfus olma durumu, afet eğitimi bağlamında okulları çok önemli kılmaktadır (Shaw ve Kobayashi, 2001). Bu bağlamda toplumda lider rolleri düşünüldüğünde öğretmenlerin konumu dikkat çekmektedir. Afet riskinin azaltılması ile ilgili olarak eğitim boyutunda en önemli görev hiç şüphesiz öğretmenlere düşmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde temel unsur olarak kabul edilen öğretmenlerin bu konuda yetkinliklerinin artırılması, afet riskinin azaltılması ve afet eğitiminin etkililiğini arttırmak için çok önemlidir (Dölek, 2021). Temel eğitim düzeyinden başlayarak verilecek etkili bir afet eğitiminin öğrencilerle birlikte toplumun da farkındalık, hazırlık ve direncini arttırdığı aşikardır (Yu vd., 2017). Öte yandan küçük yaşlardan itibaren afet bilinci kazanmak elzemdir (Gökmenoğlu vd., 2021). Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de eğitim kurumlarının ilk ve temel basamağı olan ilkokullarda (Yıldırım, 2021) eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten sınıf öğretmenlerine düşen sorumluluk önemlidir. Bu sebeple afet konusunda erken yaşlarda farkındalık oluşması ve afet riskini azaltma kültürünün gelişmesi için afet eğitimleri (Kıran,

2021) ve afet eğitimlerini verecek sınıf öğretmenlerinin afet bilinci ve farkındalığı çok önemlidir.

Araştırmanın problem cümlesi sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algılarının ne düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmaya ait alt problemler aşağıda sıralanmıştır:

- 1- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci ne düzeydedir?
- 2- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 3- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 4- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri büyüdüğü coğrafi bölgelere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 5- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 6- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri eğitim düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 7- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri unvanlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 8- Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri afet deneyimlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

1.2. Amaç ve Önem

Eğitim sisteminde, afet eğitiminin amacına ulaşması için önemli faktörlerden biri şüphesiz öğretmenlerdir (Maya ve Sarı, 2018). Öğretmen ülkenin geleceğini belirleyen kişidir. Öğretmen toplumun tüm bireylerini şekillendirebilmekte ve değiştirebilmekte böylelikle ülkenin eğitim hedefleri doğrultusunda bireyler yetişmektedir. Her geçen gün değişen dünyada öğretmenin görevlerinde de büyük değişiklikler olmaktadır. Öğretmenlerin, özellikle sınıf öğretmenlerinin bireyin kişiliğinin gelişimi üzerindeki etkisi büyük olduğundan toplumun ihtiyaçları doğrultusunda öğretmenlerin değişimi zorunlu hale gelmiştir (Yılmaz, 2007). Türkiye'nin afet durumu düşünüldüğünde, afet eğitiminde önemli rol üstlenen sınıf öğretmenlerinin mevcut durumu, gelişimi ve değişimi incelemeye değer olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırma sınıf öğretmenlerinin görüş ve deneyimleri

doğrultusunda mevcut durumun değerlendirmesi ve eksikliklerin çok boyutlu olarak ortaya çıkarması açısından önemlidir.

Öğretmenler, hayatın değerlerini aktarmak için rol model olarak kabul edilir. Sınıf ğretmenleri ise, okumanın, yazmanın, matematiğin, dilin, sanatın ve temel bilimlerin tadını çıkarmanın heyecanını yeni keşfeden çocuklara rehberlik ederken, çocuklar üzerinde olumlu bir etki yaratmak için eşsiz bir fırsatlara sahiptir (Yusoff vd., 2019). Bu araştırma ile afet eğitiminin ilk basamağında uygulayıcı konumda yer alan sınıf ğretmenlerinin afet bilinç düzeyinin tespit edilmesinin araştırmaya önem kattığı dūşünülmektedir. Öğretmenlerin afetlere yönelik hazırlık düzeylerinin, ğrencilerinin afet durumlarıyla ilgili doğru bilgi, bilinç, farkındalık ve deneyimlerini etkileyeceği dūşüncesi, araştırmanın öneminin bir baēka göstergesidir. Potansiyel bir afet ülkesinde yaēanılması ve bu gerçekle baēa çıkmanın önemli aktörlerinden biri olan sınıf ğretmenlerinin afet eğitimi kapsamında, toplumun en savunmasız bireyleri ve geleceğin teminatı çocukların üzerindeki etkileri, nerileri ve eksikliklerin ortaya çıkarılması önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, sınıf ğretmenlerinin afet bilinci algılarının ne düzeyde olduğunu ve belirlenen değişkenlerce nasıl farklılaştığını ortaya koyarak, öğretmenlerin afet bilinçlerini geliştirmek adına çözüm nerileri sunmaktır.

1.3. Sayıtlar

Bu araştırmada, sınıf ğretmenlerinin ölçekteki sorulara samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma Van ilindeki resmi okullarda 2022-2023 eğitim ğretim yılında aktif olarak çalışan sınıf öğretmenleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Afet: “Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen

toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay.” (AFAD, 2014: 23).

Afet bilinci: İnsanların afetler konusunda alışkanlık ve davranış biçimlerini, belirli bir anlayış doğrultusunda değiştirmek amacıyla sürekli olarak yapılan eğitim ve bilgilendirme çalışmaları sürecidir (AFAD, 2018).

Afet eğitimi: Afet öncesinde, sırasında ve sonrasında plan, program dâhilinde yapılması gereken çalışmaların tümünü kapsayan bir eğitimidir (Maya ve Sarı, 2016).

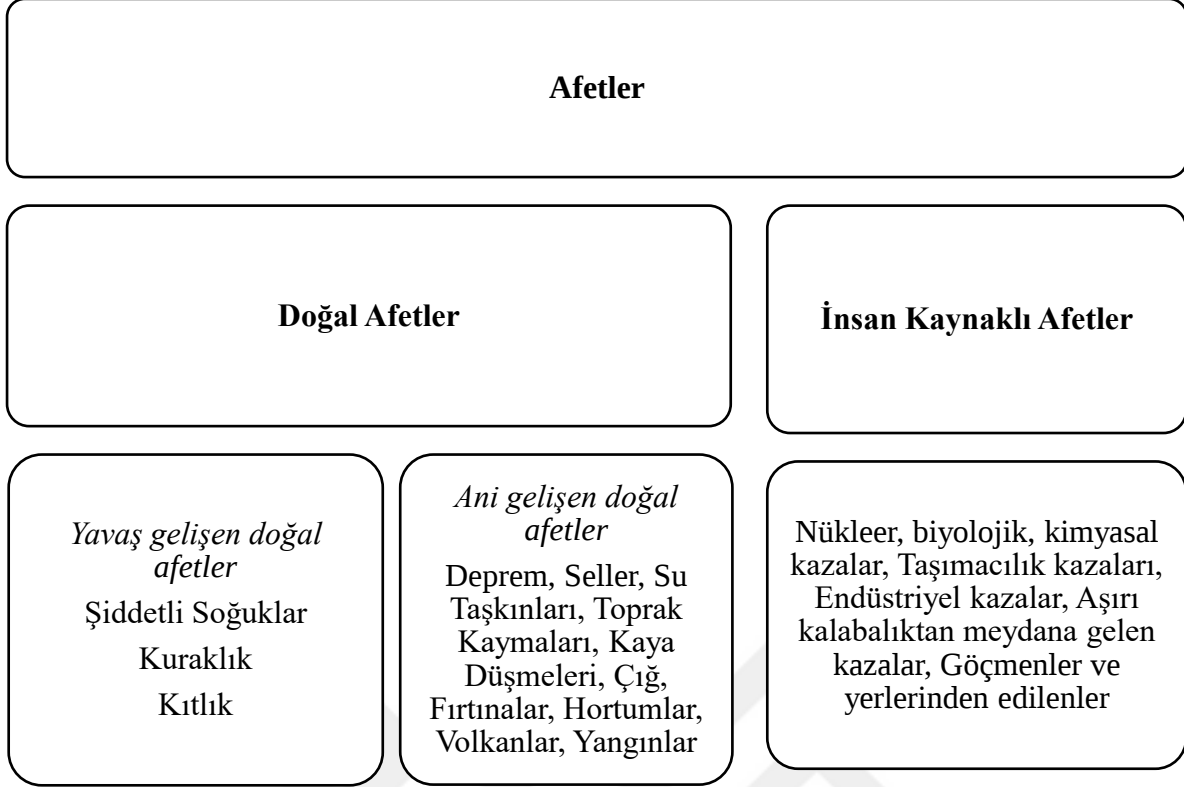
2. LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde afet bilinci, afet farkındalığı ve afet eğitimi ile ilgili yurt dışı ve yurt içinde yapılmış araştırmalar bulunmaktadır.

2.1. Afetler ve Afet Türleri

Afet kavramı, Türkçeye Arapça dilinden geçmiş bir kelimedir ve genel olarak “Büyük felaket, bela, yıkım” gibi anlamlara gelmektedir (Dölek, 2021: 5). Türk Dil Kurumu da Afet kavramını çeşitli doğa olaylarının neden olduğu yıkım olarak tanımlamaktadır (URL-1, 2022). Daha kapsamlı bir tanımda ise afet, toplumun birçok farklı açıdan kayıplar doğuran, hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya aksatan, olaya maruz kalan toplumun başa çıkma kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylar bütünü olarak tanımlanmaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2014). Afet kavramını Yazıcı ve Koca (2018), insanların canını, malını ve günlük hayatındaki işlerini kısa ve uzun süreli etkileri olan çoğunlukla aniden gelişen kolay kolay önlenemeyen ve kontrol altına alınamayan çevresini etki altına alan olaylar şeklinde tanımlamaktadır. Doğanay (2017) ise afeti toplumun tamamını ya da belli kesimi için sosyal, ekonomik, fiziksel açıdan kayıplara uğratan, günlük faaliyetlerini durma durduran, doğal, beşerî ve teknolojik olaylar olarak tanımlanmıştır.

“Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur” (AFAD, 2014: 23). Her ne kadar afet tanımları benzer olsa da afet türleri farklıdır. Alanyazında afetler ile ilgili birçok sınıflandırma bulunmaktadır. AFAD afetleri; Şekil 1’de görüleceği üzere doğal afetler ve insan kaynaklı afetler olarak sınıflandırmıştır:

Şekil 1.1: Afet türleri (URL-2, 2022)

Farklı bir şekilde ise; T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca afetler “Hidrolojik (sel, toprak kayması), meteorolojik (fırtına, çığ), jeofiziksel (deprem, volkanik aktivite) ve iklimsel (sıcaklık anomalileri, kuraklık, yangınlar) doğal afet türleri ile endüstriyel kazalar, trafik kazaları, boru hattı taşımacılığı, vb dönemsel oluş sayıları ile bunların neden olduğu can ve mal kayıplarını ifade eder.” şeklinde sınıflandırılmıştır” (URL-3, 2022). Afetler sınıflandırırken kökenlerine göre tasnif edilmekte ve genel olarak doğal afetler ve beşerî afetler olarak sınıflandırılmaktadır (Ceylan, 2020; Sever ve Değirmenci, 2019; Yazıcı ve Koca, 2018; Dölek, 2021). Bu çalışma da afetler doğal afetler ve beşerî afetler olarak ele alınmıştır.

Doğal Afetler; “insan etkisi olmadan, tamamen doğal oluşumlarla meydana gelen, çoğunlukla ani veya önlemi alınmayacak kadar kısa bir sürede gelişen ciddi ekonomik ve sosyal zararların yanı sıra, sıklıkla can kayıpları ile sonuçlanan doğa olaylarıdır” (Özgen vd., 2011: 304). Doğal afetler; afete sebep olan doğal tehlikeler ile tanımlanmaktadır. Bunlar oluşum nedenleri (yersel, atmosferik, biyolojik) ve oluşum hızlarına (hızlı gelişen, yavaş gelişen, hızlı gelişen) göre iki başlıkta ele alınmaktadır (Şahin, 2003). Doğal afetler: deprem, yanardağ patlamaları, toprak kaymaları, çamur akıntısı, kaya düşmesi, fırtınalar, hortumlar,

kasırgalar, yıldırım düşmesi, kuraklık, dolu yağışları, sis, tipi, çığ, don gibi olaylardır (Ceylan, 2020).

Beşeri Afetler ise; toplumun kültürel ve sosyo-ekonomik faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen, büyük ölçüde can ve mal kaybına neden olan, beşeri unsurların sebep olduğu olaylardır (Ceylan, 2020). Beşerî afetler, kaynağının insana bağlı olduğu afetleri kapsamaktadır (Yılmaz, 2003). Yangınlar, kimyasal ve biyolojik savaşlar, maden kazaları, ulaşım sektöründeki kazalar, nükleer kazalar, doğal kökenli olmayan hastalıklar, böcek istilası, mecburi göçler, terör olayları, açlık, susuzluk, kıtlık, küresel ısınma salgın hastalıklar gibi olaylar beşerî afetlerdir (Yazıcı ve Koca, 2018).

İnsanoğlu nedeni ne olursa olsun afet sorunlarıyla karşı karşıyadır. Özellikle doğal afetler kaçınılmaz bir gerçektir. Doğal afetlere topyekûn karşı durulamamasına rağmen etkilerini minimum düzeye indirmek mümkündür. Beşerî afetler ise kısmen önlenabilir düzeydedir (Sever ve Değirmenci, 2019). Geçmişten bugüne afetler insanların hayatlarını, etkinliklerini ve eserlerini olumsuz yönde etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Her ne kadar doğal afetlerin oluşumları doğal kökenli yani doğal olaylara bağlı olsa da doğal afetlerin gerçekleşmesinde ve sonuçlarında insan etkisinin olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu durumdan hareketle afetlerin etki boyutlarında insanın direk ya da dolaylı müdahalesi olduğunu söylemek mümkündür (Ceylan, 2020).

2.2. Türkiye'nin Afetselliği ve Afet Gerçeği

Türkiye, doğal veya insan kaynaklı afetlerin gerçekleşme potansiyelinin çok yüksek olduğu ülkelerden biridir (Limoncu ve Atmaca, 2018). Bu bağlamda tarihi boyunca, çoğu kez beklenmeyen ölümler, yaralanmalar ve mal kayıplarıyla sonuçlanan doğal ve insan kaynaklı afetler yaşamıştır (Yılmaz, 2012). Türkiye sık sık doğal afetlerle, özellikle de depremlerle karşı karşıya kalmaktadır. Küresel ısınma ile birlikte sel ve toprak kayması gibi doğal afetler artmış ve giderek yaygınlaşan bir afet haline gelmiştir (Şahin, 2019). İnsani krizlerin ve afetlerin risklerini ölçmek ve sıralayabilmek amacıyla oluşturulan risk yönetimi endeksine göre Türkiye, Küresel Risk Endeksi'nde 191 ülke arasında 45. sırada yer almakta ve 5,0 endeks puanı ile “yüksek risk” grubundaki ülkeler arasında bulunmaktadır (AFAD, 2018: 10).

Topraklarının büyük bölümü Asya kıtasında yer alan ve Asya-Avrupa arasında köprü işlevi bulunan Türkiye, 780 bin kilometrekarelik bir ülkedir. “Jeolojik, meteorolojik ve topoğrafik yapısı nedeniyle Türkiye, sıklıkla doğa kaynaklı afetlere maruz kalan bir coğrafyada konumlanmıştır. Bu coğrafya Türkiye’yi başta depremler olmak üzere, heyelan, su baskını, kaya düşmesi ve çığ gibi çeşitli afetlerle yüz yüze bırakmaktadır.” (AFAD, 2018: 8). Belirtildiği üzere Türkiye bulunduğu coğrafya nedeniyle afet potansiyeli yüksek olan bir bölgede yer almaktadır. Farklı zamanlarda farklı ölçeklerdeki afetlerin kötü sonuçlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Potansiyel afet bölgesi olması ve yüksek risk barındırması nedeniyle bu coğrafyada yaşayan insanların söz konusu risklerle yalnız başlarına üstesinden gelmelerini beklemek yanlış bir tutumdur. Bireysel ve toplumsal bir bilinç hedefiyle verilecek eğitim ve yapılacak önleme faaliyetleri sayesinde tehlike ve riskleri azaltmak, afetin olumsuz sonuçlarını minimize etmek hayati derecede önemlidir. Bu aşamada bireylere afet farkındalıklarının ve afet bilincine sahip olmaları ve bu doğrultuda önlem ve tedbir almaları gibi hazırlık faaliyetleri düşmektedir. Afetler öncesi, sırası ve sonrası doğru davranışlar sergileme bireylerin hayatını ve toplumların geleceğini değiştiren olaylardır. Devamlı gelişen bir toplum ve sağlıklı nesiller olunması noktasında afet bilgi, farkındalık ve bilinç düzeylerinin ideal seviyelerde olması ve yaşanan afetlerden ders çıkararak önlem alınması önem arz etmektedir (Oyanık ve Cengiz, 2020).

Türkiye, farklı dönem ve bölgelerde afetlerin sıklıkla yaşandığı bir coğrafyadır. Birçok doğa kökenli afetin (deprem, heyelan, sel, çığ) yanında jeopolitik konumu sebebiyle beşeri kökenli krizlerle de çokça karşı karşıya kalabilmektedir (AFAD, 2018). Afetin olası tehditlerini azaltmak amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli afet eğitimi projeleri gerçekleştirilmektedir. Bu projelerle toplumun afet ve afet eğitimi konusunda bilinçlenmesini amaçlanmaktadır. Bunun yanında deprem, tsunami, sel, yangın vs. gibi afetlere karşı alınacak önlemlere yönelik farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Özellikle dünya genelinde afetlerin yaygın olarak görüldüğü ülkelerde bu projelerin sayısı daha fazladır. Türkiye’de ise özellikle 1999 Marmara depreminin yıkıcı etkilerinin sonucunda okul ve toplum genelinde temel afet eğitimine yönelik ciddi projeler gerçekleştirilmiştir (Yalçınkaya ve Koçoğlu, 2019). Bu kapsamda, Türkiye’de son yıllarda yaşanan kötü tecrübelerden sonra afetlere hazırlık eğitimlerine ağırlık vermiştir. Böylelikle, "Afetlere Dirençli Toplum Oluşturma" hedefinde eğitim ve öğretim programlarıyla birlikte bilinçlendirme kampanyaları yaygın bir şekilde yürütülmektedir (Dölek, 2021).

Türkiye, doğa kaynaklı afet riskinin yüksek olduğu, aktif fay hatlarına sahip ülkeler arasındadır. Doğa kaynaklı afetler engellenemeyeceğinden, risklerinin azaltılması konusunda çalışmalar yaparak yaşanılması muhtemel olumsuzlukların önüne geçilmeye çalışılmaktadır (Genç, 2007). Türkiye; toplumsal ve sistemsel afet direncinin oluşturulmasında önemli faktörlerden biri olan afet bilincinin geliştirilmesi yönünde önemli yol kat etmektedir. Afet direncini oluşturan faktörlerden biri kişinin ve toplumun güvenlik duygusudur. Yerleşim alanlarındaki tehlike ve risklerin farkında olmak, afet risklerini azaltmak için çaba sarf etmek, afetlerle baş edebilecek düzeyde eğitilmiş olmak bu güvenin temel unsurlarındandır (Varol ve Buluş-Kırıkkaya, 2017). Bu açıdan bakıldığında; Afete Hazır Türkiye projesiyle; afete hazırlık kültürünü bireyden başlayarak toplumun her kademesine yaymak, afetlere hazırlık kültürü oluşturmak, toplumsal farkındalık ve bilinç yaratmak, insanların yaşam alanlarında alınabilecek tedbir ve önlemler konusunda bilgi paylaşmak, bireylerin afetler ve acil durumlarda uygun davranışları öğrenmelerini sağlamak, afet ve acil durum konusunda plan yapma konusunda eğiterek, alınabilecek önlemleri ortaya koymak, insanların afet eğitimi alabilecekleri öğrenme ortamlarını yaygınlaştırmak ve kolay erişilebilir altyapıları oluşturmak, ülkenin çeşitli kanalları aracılığıyla yürütülen afet eğitim faaliyetlerini standart hale getirmek, uluslararası kuruluşların araştırmalarından yararlanılması ve gerekli bilgi ve deneyime sahip akredite eğitim programlarının oluşturulması hedeflenmektedir (URL-5, 2022).

2.2.1. Afet Bilinci

Bireylerin afet gibi tahmin edilemeyen olayların üstesinden gelme konusundaki davranışları, afetlere hazırlıklı olma, bilgi ve bilinç düzeyleri ile ilişkilidir (İnal vd., 2012). Çevreye duyarlı ve doğa ile uyumlu insan profilinin oluşturulmasında afet eğitiminin ve dolayısıyla afet bilincinin önemli bir rolü vardır (Değirmenci ve İlter, 2013). Afetler çoğunlukla önlenemez doğa olayları olmasına karşın, sistematik olarak kazandırılan afet bilinci, afetlerin insanlara ve topluma verdiği zararları en aza indirgeyebilir. Nitekim afet bilinci, toplumun afetlere karşı direncini geliştirmenin en önemli bileşenidir (Clerveaux vd., 2010).

Bugün tüm dünyada doğa, insan ve teknoloji kaynaklı afetlerin oluşturduğu yıkımların sonuçları bireyleri ve toplumları afetlere karşı daha bilinçli ve dirençli olmaya zorlamaktadır (Newport ve Jawahar, 2003). Toplumun afet risk ve zarar azaltma konusunda hazır hale

gelmesinde bireylere afet bilincinin kazandırılması önem arz etmektedir. Okullarda çocuklara verilen eğitim ile başta aileler olmak üzere kademeli olarak toplumun tamamı afetler konusunda yeterli bilince sahip olabileceklerdir. Ayrıca toplumun afet farkındalıklarının arttırılması, afetlerin kötü sonuçlarının hafifletebilmesi ve toplumun bütün kesimlerini kapsayacak afet bilincinin oluşturulması amacıyla afet program ve projeleri gerekmektedir (Davis vd., 2003). Bu düşünceden hareketle Türkiye’de son yıllarda birçok program ve projeler yürütülmekte ve eğitim seferberlikleri düzenlenmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de 2013 yılında başlatılan “Afete Hazır Türkiye” projesi ile toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde yürütülen eğitim faaliyetleriyle birçok vatandaşa ulaşılmıştır. Ayrıca 2019 yılında başlayan ve 2020 yılını da kapsayan “Afetlere Hazırlık Yılı” kapsamında eğitim-öğretim faaliyetleri, tatbikat, tanıtım ve halkla ilişkiler programları gerçekleşmiş, ilgili faaliyetlerin devamı niteliğinde, 2021 yılı ise “Türkiye Afet Eğitim Yılı” ilan edilmiş ve “Afet Eğitim Seferberliği” başlatılmıştır. Böylelikle bireylerde ve toplumda farkındalık yaratmak, afete hazırlık kültürü kazandırmak, akretide olmuş eğitim fırsatları oluşturmak, afetlere yönelik bilgi ve beceriye sahip birey-aile-toplum oluşumu yaratılması amaçlanmaktadır (AFAD, 2019). Ayrıca afetlere karşı dayanıklı bir toplum inşa etmek vizyonu ile Türkiye’de yaşanabilecek tüm afet ve acil durumlara etkin müdahalede sorumluluk alacak, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve gerçek kişileri bir arada toplamak, işbirliği kültürünü geliştirmek, uyum ile hareket etme becerisini kazanmak ve geliştirmek, planların işlevselliğini tespit etmek ve eksikleri belirlemek ile afet müdahale planlarında gerekli değişiklikleri yapmak, toplumda bilinç oluşturmak gibi amaçlarla 2022 yılı “Afet Tatbikat Yılı” olarak ilan edilmiştir (URL-4, 2022).

Afetlerin neden olduğu can ve mal kayıplarının en aza indirgenmesi ancak toplumun tüm kesimlerinde afetler konusunda bilinç kazandırılması ve toplumun afetler konusunda eğitim seviyesinin arttırılmasıyla mümkündür. Afet eğitimi, eğitimciler ve uzmanlar eşliğinde afet öncesinde, afet sonrasında ve sırasında yapılması gerekenler ve alınması gereken önlemler ve nihayetinde afet bilinci kazandırmadır. Bu açıdan bakıldığında afet eğitiminin amacı genel olarak afetler karşısında toplumu bilinçlendirmektir (Sever ve Değirmenci, 2019). Afete hazırlık ve dayanıklı bir toplum oluşturmak için, afet eğitimi ve tatbikatlarının tüm ülke düzeyinde her bir aşamada yaygın ve doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bu sayede afet bilinçlendirmesine yönelik kampanyalar, bireylere gerçekleşmesi olası afetler için temel

bilgiler ve söz konusu afetlere müdahale kapsamında hayati beceriler kazandıracaktır (Dölek, 2021).

Toplumun afetler hakkında bilgi ve bilinç sahibi olması, afete hazırlık sürecinin önemli faktörlerinden biridir. Bunu sağlamanın en etkili yolu hiç şüphesiz eğitimidir. Afet eğitimi, bireylerin afete nasıl hazırlanacağını, afet anında ne yapması gerektiğini ve ne şekilde davranacağını anlamasını sağlar (Çelik, 2020). Afet eğitimleri, toplumda afet bilinci, afet farkındalığı ve kültürünün oluşması amacıyla en hassas faaliyetler olup, geleceğe dair faydaları düşünüldüğünde verimlilik ve ekonomiklik açısından en stratejik yatırımlardır. Bu eğitimlerin temelini, yaşanan deneyimlerden yola çıkarak kazanılan bilgilerin kalıcılığını sağlamak ve bu bilgileri tüm paydaşlar olarak yaşam biçimi haline dönüştürmektir (Başbuğ-Erkan vd., 2011). Bu doğrultuda afet kültürü kapsamında toplumsal farkındalık ve bilincin oluşması gelecek nesiller için de önemlidir. Afet eğitimi, geniş tabanlı ve sistematik eğitim anlayışı ile yapıldığında amacına ulaşabilir. Okullaşmanın olmadığı ilkel toplumlarda yetişkinler öğretici rolünü üstlenmişler ve kuşaktan kuşağa bilgileri aktararak bilginin sürekliliğini sağlamışlardır (Mazman-Budak, 2019). 2004 yılında Hint okyanusunda gerçekleşen tsunami sonucunda felakete neden olan büyük depremin merkez üssünden sadece 100 km uzakta olan Endonezya'ya bağlı Sumatra kıyılarında bulunan Simeulue Adası'nda yaklaşık 83.000 kişilik toplam nüfustan yalnızca yedi kişi ölmüştür. Simeulue halkı, 1907 yılında tsunami ile karşılaşmış ve çok büyük kayıplar vermiştir. Halk arasında deneyime bağlı oluşan Tsunami'ye yönelik bilgi aktarımı şarkılar ve şiirler gibi kültürel araçlarla nesilden nesile aktarılmıştır. Basit ve temel düzeyde verilen “Eğer yerin sallandığını hissederseniz, hemen deniz kıyısından uzaklaşın” bilgisi, insanlara ulaşmış ve böylece birçok hayat kurtarmıştır. Formal ya da informal olsun nesilden nesile aktarılan deneyim sonucu kabul görmüş hayati bilgilerin önemi bu ve bunun gibi birçok yaşanmış olayda kanıtlanmıştır (UNISDR, 2006'den aktaran Shaw vd., 2011). Konumu itibarıyla aktif bir deprem hattında yer alan ülke bu afete engel olamamakta ancak toplumun her kesiminin sahip olduğu bilinç ile kayıplarını en aza indirgeyebilmektedir (Mazman-Budak, 2019).

İrk, cinsiyet, yaş ve yer ayrımı gözetmeyen afetler (Asean, 2011'den aktaran Adiyoso ve Kanegae, 2012) tüm dünyada artmaktadır. Günümüzde teknolojik ilerlemeyle birlikte bilgi edinme ve bu kazanımın eyleme dönüşmesinde, afetleri önlemenin veya etkilerini azaltmanın tek etkili yolu olarak afet eğitimi kabul edilmektedir (Torani, vd., 2019). Afet eğitimi,

insanların acil durum veya bir afet öncesinde, sırasında ve sonrasında ne yapacaklarını öğrenmelerine yardımcı olan birçok afete karşı tedbir ve iyileşme sürecini kazandıran önemli bir eğitim sürecidir (Dufty, 2018). Afet eğitiminin ortak amacı, toplumu bilinçlendirmektir. Bilinç, kişinin kendini, çevresini ve çevresindeki olayları tanıma, algılama, anlama ve algılama yeteneği olarak tanımlanabilir (Gerrig ve Zimbardo, 2017). Afetlerde yaşanan kayıpların en aza indirgenmesi ancak ve ancak toplumun afetler ile ilgili bilinçlenmesi ve eğitilmesi ile mümkündür (Sever ve Değirmenci, 2019). Şüphesiz afet eğitiminin önemi, küresel ve bölgesel ölçekte afet çeşidinin ve görünürlüğünün artmasıyla giderek önem kazanmaktadır.

2.2.2. Afet Eğitimi

Eğitim, toplumun afetlere karşı dayanıklılığının önemli bir parçasıdır ve afetlerin zararlarının azaltılmasında aktif bir rol oynamaktadır. Fakat toplumdaki her kesimi afetler ile ilgili bilinçlendirmenin güç olduğu aşîkârdır. Bazı kurum ve kuruluşların farklı zamanlarda bu tür görevleri yerine getirme çabaları göz ardı edilemez. Ancak bu çabaların istenen hedeflere ulaşması için gerekli insan kaynağı ve maliyet düşünüldüğünde sürdürülebilirliğinin de bir hayli zor olduğu anlaşılabacaktır (Varol ve Buluş-Kırıkkaya, 2017).

Yaşamının başlangıcından itibaren, yaralanmalara, ölümlere, kayıplara, çeşitli çevre sorunlarına, büyük ekonomik yüklere neden olan ve kaynağı doğa ya da insana dayanan çeşitli afet durumları ile karşı karşıya kalan insanoğlu bu afet durumlarından zarar görmeden ya da en az zararı alarak kurtulmak için çeşitli önlemler almıştır (Soydan ve Alpaslan, 2014). Tarihsel süreçte, insan ve doğa mücadelesinde afetler kritik bir faktördür. Günümüzde teknoloji takip edilemez ilerlemeler kaydetmiş ve buna eşlik eden değişim birçok alanda insanların hayatını kolaylaştırmıştır. Buna rağmen insanların ekonomik ve kültürel varlıklarını yok eden afetlerin meydana gelmesini ve insanların zarar görmesini önleyebilecek hiçbir teknoloji veya sistem bulunmuş veya geliştirilmemiştir. Fakat bu duruma rağmen, bilgi ve becerilerin erken yaşlardan itibaren kazanılabileceği en iyi ortamlar şüphesiz okullardır. (Çelik, 2020). Afetlerin toplumun her kademesinden bireyleri etkilediği bir gerçektir fakat afetler çocuklar, yaşlılar, kadınlar ve yoksullar gibi savunmasız grupları daha fazla etkilemektedir. Etkili afet eğitiminin birey, aile, okul ve toplum düzeyinde başlaması

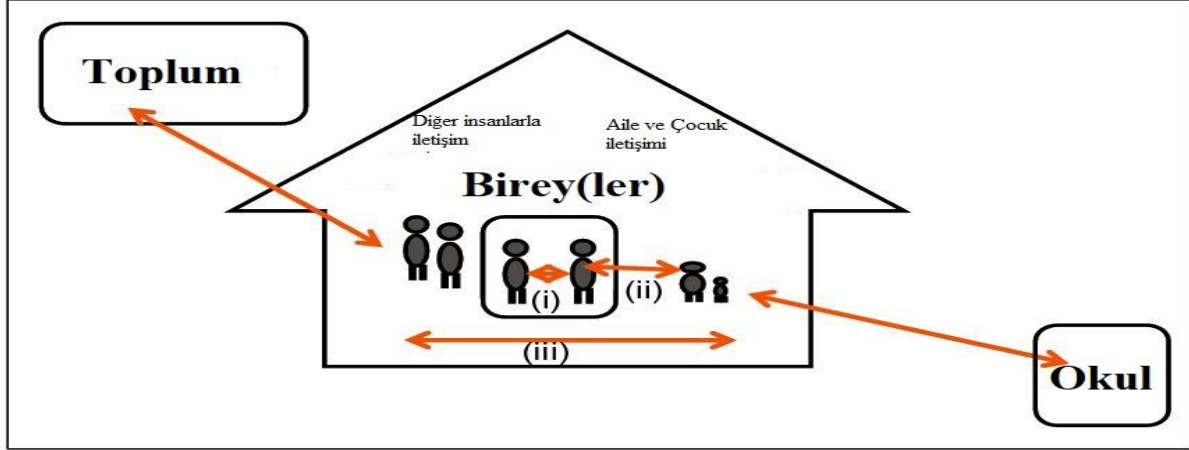
gerektiği yaygın olarak kabul edilmiştir (Ronan ve Johnston, 2001 akt Adiyoso ve Kanegae, 2012).

Toplum ve bireyler, yaşamlarını tehdit edebilecek olası tehlikeler ve riskler konusunda sistematik, etkin ve profesyonel olarak bilgilendirilmelidir. Risklerin azaltılmasında en önemli çalışmalar bireylerin afet konusunda bilinçlendirilmesi, bu hususta ailelere ve özellikle de çocuklara afet eğitiminin verilmesi olacaktır. Çocuklara verilecek olan afet eğitimleri ile Türkiye’de afetlere karşı direnç düzeyinin uzun yıllar boyunca yüksek tutulması hedeflenmektedir (Mızrak, 2018). Eğitimin olası afetler ile ilgili korkuları azalttığına, eğitim düzeyinin yükseldikçe afet kaygılarının düştüğüne dikkat çekilmektedir. Böylelikle, toplum temelli afet program ve eğitimlerinin geliştirilmesi amacıyla, bireyden topluma mevcut farkındalık, tutum ve bilinç düzeylerinin bilinmesi ve bu kapsamda tüm eğitim kademelerinde ve öğretim programlarında afet bilinçlendirme derslerine yönelik derslere ve içeriklere yer verilmesi, toplumsal farkındalığın gelişmesine ve afet kültürünün oluşmasına hizmet edecektir (Karancı vd., 2005).

Afetlerin farklı düzeylerde de olsa toplumun tüm kesimlerini etkilediği bir gerçektir. Toplumun afetlere hazırlık ve zarar azaltma çalışmalarına aktif olarak katılması için toplumu bilinçlendirmek gerekir ve bunu yapmanın en etkili yolu eğitimden geçmektedir (Kırıkkaya vd., 2011). Toplumların afetlere karşı dayanıklılık göstermesi için yürütölen kamu bilinçlendirme programları önem arz etmektedir (Davis vd., 2003). Bu bağlamda Türkiye’ de de yapılan proje ve programlar afet bilinci kazandırılması yönünde çalışmalardır. Toplumda afet direncini geliştirmek zor bir meseledir ve özellikle zincirin en zayıf halkası çocuklar afet direnci sürecinin merkezindeki en önemli kaynaklardır (Adanalı vd., 2022). Eğitimin yaşı olmadığı gibi gerçekteşecek afetlerin de belirli bir vakti yoktur. Toplumun tümü afet bilincine sahip olmak zorundadır. Yani toplumun tamamı bilinçlendirilerek toplumda yaygın bir afet kültürü oluşturulmalıdır. Bu kapsamda afetlere yönelik kavram ve konular özellikle ilkokullarda öğretilmeli (Oyanık ve Cengiz, 2020) böylelikle bilinçlenmenin topluma yayılması eğitim aracılığıyla sağlanmalıdır.

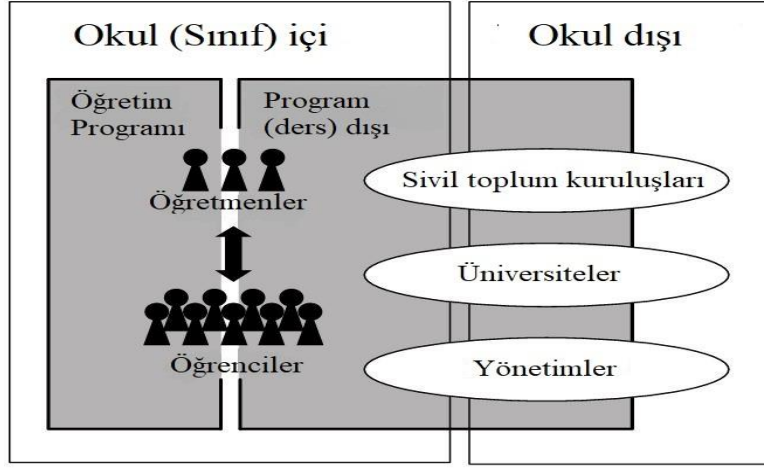
2.2.3. Okul Temelli Afet Eğitimi

Öğrenciler, okulda edindikleri bilgi, beceri ve tutumları toplumun diğer üyelerine aktaran, okulun ve toplumun en önemli iletişimcileridir (Izadkhah vd., 2012). Bu açıdan bakıldığında okulun, birey ve toplum arasında bir iletişim kanalı işlevi de bulunmaktadır. Okullar aracılığıyla bireyden topluma afet kültürü oluşma süreci Şekil 1.2’de verilmiştir.

Şekil 1.2: Afet eğitiminde birey, okul ve toplum ilişkisi (Takeuchi vd., 2011)

Şekil 2’de görüleceği üzere birey, okul ve toplum arasındaki ideal afet eğitimi bağlantısı verilmiştir. Aile üyeleri arasında üç tür afet eğitimi iletişimi olacaktır: Bunlar; (i) ebeveynler arasında, (ii) ebeveynler ve çocuklar arasında, (iii) deneyimli (yaşlı) bireyler ile genç nesiller arasındadır. Bu bağlantı ile birey, okul ve toplum döngüsünde afet eğitiminin süreci ortaya konmuştur. Anlaşılacağı üzere okullar toplumda afet bilincinin yaygınlaşmasında kilit rol oynamaktadır (Takeuchi vd., 2011). Her ne kadar uygulama açısından farklılıklar olsa da okul temelli afet eğitiminde amaç; afetlere yönelik bilgi ve beceri kazanma, farkındalık kazanma, afetlere karşı uygun davranışlar edinerek hazır olmaktır (Ronan ve Johnston, 2001’den aktaran Adiyoso ve Kanegae, 2012). Şekil 1.3’te Okulda verilen afet eğitimi ile ilgili sisteme yer verilmiştir.

Şekil 1.3: Okul temelli afet eğitimi (Shiwaku ve Fernandez, 2011)

Şekil 1.3'te görüldüğü gibi öğretim programı dâhilinde verilen derslerin yanında program (ders) dışı kapsamında eğitimler gerek okul içinde gerekse okul dışında verilebilir. Program dışı verilen afet eğitimi, öğretim programı dâhilinde verilen eğitimin çeşitliliğini ve etkililiğini arttırmaya katkıda bulunmaktadır. Program dışı afet eğitimi kapsamında ilgili kuruluşlar ve uzman kişiler eğitim sürecine dâhil edilebilir. Okul dışında eğitim verilmesi durumunda ise, öğrenciler yetkili kurum/ kuruluşlar tarafından düzenlenen eğitimlere katılabilir. Okul, afet eğitimini zenginleştirmek için, okulun mevcut programı ve program dışı faaliyetleri kapsamında Sivil toplum kuruluşları, Üniversiteler ve Yönetimler ile ilişki içerisinde bulunmakta ve ayrıca afet eğitimini verimli ve etkili kılmak için hem okul içi hem de okul dışı imkânlardan yararlanmaktadır. Okul sadece afet eğitimi veren bir yer değil, aynı zamanda dış kuruluşların yardımıyla afet eğitimini düzenleyebilen, zenginleştirebilen ve etkili kılan kilit bir kurumdur (Shiwaku ve Fernandez, 2011). Eğitim yoluyla bireylerin bilgi, beceri, tutum ve deneyim elde edebileceği düşünüldüğünde afet eğitimi, afet bilgisini genel halka yaymanın etkili yollarından biridir (Hoffmann ve Blecha, 2020).

Öğretmenlerin yeterli mesleki ve teknolojik yeterliklere sahip olmasının etkili eğitim anlayışında önemli bir yer tutacağı açıktır. Bu aşamada MEB bünyesinde gerçekleştirilen Okul Tabanlı Afet Eğitimi Projesi öğretmen eğitimlerinin rolünün çok önemli olduğu düşünülmektedir. Okul Tabanlı Afet Eğitimi, öğretmenlerin bilgi, bilinç ve becerilerini iyileştirmek için geliştirilmiştir. Bu amaçla gerçekleştirilen eğitimler, öğretmenler üzerinde bilgi, tutum ve davranış değişikliği oluşmasında önemli ölçüde olumlu etkiler göstermiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Okul tabanlı afet eğitimi, özellikle doğa kaynaklı

olayların sıkça yaşandığı ülkemizde önemszenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren afet bilinci oluşturabilmek, toplumun afetlere karşı zarar görebilirliğini azaltmak için önemlidir. Afet bilincinin bir yaşam tarzı haline dönüşebilmesi ilgili kavramların doğru özömsenebilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Etkili bir afet eğitimi amacıyla risk, tehlike, zarar ve kapasite gibi anahtar terimlerin uygun şekilde kullanılması çok önemlidir (Gökmenoğlu vd., 2021). Bu açıdan bakıldığında ilkokullarda sınıf öğretmenleri tarafından verilecek etkili afet eğitimleri bireyden topluma olacak şekilde bireylerde afet bilinci toplum genelinde ise bir afet kültürü oluşmasına hizmet edecektir.

2.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Afet Bilinci

Afetlerin oluşum sıklıkları, sayıları ve verdikleri zararlar ülkelere göre farklılık gösterse de afet etkilerinin afetler meydana gelmeden önlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmaların afetler oluşuktan sonra yapılan müdahale yaklaşımlarından daha kritik olduğu yaygınlaşan bir görüştür. Afet öncesi alınacak önlemlerin başında binaların afetlere dayanıklı olarak inşa edilmesi, güçlendirme çalışmaları yapılması, yüksek risk taşıyan yerlerde yapılaşmanın azaltılması gibi yapısal önlemler ve en önemlisi afet öncesi, sırası ve sonrasında neyi nasıl yapması gerektiği konusunda bilinçli insanlar yetiştirmek gelmektedir. Afet risklerini kendisi ve çevresi için azaltıcı önlemler alma kapasitesine sahip insan gücü yetiştirmek eğitimin önemli işlevlerinden birisidir (MEB, 2018).

Her canlı için hayati öneme sahip afet gerçeği ile toplumların başa çıkabilmesi için çocukların küçük yaşta eğitilmesi çözüm aşamasında en gerekli harekettir. Çocukluk döneminin hayat boyunca önemli bir yer edindiği ve çocukları maksimum düzeyde yeterli hale getirmekte eğitimin önemi göz ardı edilemez. Doğal ya da beşerî olsun afetlerin her an gerçekleşme olasılığından dolayı eğitim açısından zaman kaybedilmemesi gerektiği, öğrencilere afetlere nasıl hazırlanacakları, afetlere nasıl tepki verecekleri ve afetlerle nasıl başa çıkabilecekleri konusunda eğitilmeleri bir gerekliliktir (Fuhrmann vd., 2008). Afetlerin yıkıcı sonuçlarından en çok etkilenen grupların önemli bir kısmını çocukların oluşturduğu bilinmektedir (Peek, 2008). Günümüz çocuklarının geleceğin toplumunu oluşturacağı gerçeğinden hareketle; bilinçlendirme faaliyetleri öncelikle okul çocuklarına ve öğretmenlere yönelik olup; çocukların çevreleri ve potansiyel tehlikeler konusunda bilinçlendirilmesi, afetlerin olumsuz sonuçlarının azaltılması ve sürdürülebilir kalkınma için gelecekteki

eylemleri etkileyecektir. Bu bilgiye dayanarak, afet farkındalığı ve bilinci uzun vadeli bir eğitim süreci olarak düşünülmelidir (Gökçe vd., 2008: 108).

Ulusal ve uluslararası birçok araştırmada eğitimin en temel parçası olarak kabul edilen öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri eğitimin niteliğinin belirleyicilerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Öğretmen eğitimi bu nedenle ülkeler tarafından kendi gereksinimleri dikkate alınarak yapılandırılmaktadır. Japon öğretmenlerin mesleki gelişiminde afet eğitimi konu ve içeriklerine yoğun şekilde yer verilmesinin ülkenin şartları dikkate alındığında büyük öneme sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan afetlerden korunmanın en temel yolu, afetler ile ilgili doğru ve güncel bilgiye sahip olmaktır. Bu kapsamda afet eğitimi tüm dünyada önemli bir alan olarak kabul edilmekte ve öğretim programları ile ilişkilendirilmektedir. Öğretmenlerin afet öncesi, sırası ve sonrasında doğru davranışı bilmesi ve öğrencilerine aktarması afetlerde kayıp oranını ciddi oranda azaltmaktadır. Öğretmenler, afet eğitiminde okul ve toplum arasındaki bağın kurulmasında ve dolayısıyla toplumun afetlere karşı direncinin artırılmasında en önemli rolü oynayan kişilerdir (Izadkhah vd., 2012).

Afet bilinci ve hazırlığı, kişinin güvenli yaşam kültürünün bir parçası olmalıdır. Güvenli bir yaşam, tüm tehditlere karşı korunarak yani farkında ve hazırlıklı olarak yaşamaktır. Dolayısıyla yılın her günü meydana gelebilecek depremler ve yangınlar; kışın yağın kar, sonbaharda kuvvetlenen rüzgârlar, yazın orman yangınları ve sıcak hava dalgaları, ilkbaharda sağanak yağışlar, seller, yıldırımlar ve toprak kaymaları gibi olaylardan kendilerini koruyabilmeleri için temel bilgiler bireylere öğretilmelidir (Dölek, 2021). Tüm dünyada öğretmenlerin afet yönetimi sisteminde etkin rol alabilecekleri kabul edilen bir gerçektir. Bugün afetselliği yüksek olan Türkiye’de de kanaat önderleri arasında yer alabilecek potansiyele sahip büyük bir grup olan öğretmenlerin afet eğitimi süreçlerine ivedilikle dâhil edilmesi ve afetle mücadelede etkin rol oynaması bir gerekliliktir. Afetlere dirençli ve bilinçli bir toplum ancak eğitim yoluyla ve öğretmenler sayesinde oluşturulabilir (Doğan, 2021).

Hangi seviyede olursa olsun afet bilinci kapsamında verilen eğitimler bireyin afet veya acil durum sırasında uygun davranış geliştirmesinde olumlu bir etkiye sahiptir. Bu açıdan, afetlere karşı bireyin ve toplumun direncini arttırdığı için afet eğitimi çok önemlidir (Varol ve Buluş-Kırıkkaya, 2017). Afetler gibi hayati önem taşıyan bir konunun öğretilmesi görevi öncelikle

öğretmenlere düşmektedir (Uygun, 2022). Ailelerinden daha çok okullarda vakit geçiren çocukların okulda afete hazırlıklı olmaları büyük ölçüde öğretmenlerin farkındalık ve becerilerine bağlıdır (MEB, 2018). Eğitim sürecinin ilk basamağı olan ilkokul döneminde birçok bilgi ve becerinin öğrenildiği, içselleştirildiği ve öğrenilenlerin en kalıcı olduğu zaman (Samancı ve Uçan, 2015) olmasından dolayı sınıf öğretmenlerine çok yönlü ve hayati görevler düşmektedir. Öğretmenlerin toplumdaki lider rolü de göz önüne alındığında, öğrencilere kazandıracakları afet bilinci öncesi kendilerinin de bu bilince sahip olması önem arz etmektedir. Böylelikle bireyleri küçük yaşlardan itibaren afetler, afet zararlarının azaltılması ve afetlerden korunma yolları konusunda eğitime, kendilerini bulundukları bölgelerdeki muhtemel doğal ve beşerî kaynaklı tehdit ve tehlikeler konusunda çok daha bilinçli bir seviyeye getirecektir. Özetle öğretmenlerin özellikle sınıf öğretmenlerinin afet bilinci düzeyi birey ve toplum için değişirici ve belirleyicidir.

2.3. Afet Bilinci İle İlgili Araştırmalar

Özgüven (2006) araştırmasında Temel Afet Bilinci Eğitimi'nin öğrencilerdeki bilgi düzeyine olan etkisini incelemiştir. Araştırmada 105 altıncı sınıf öğrencisi ile çalışmaya yönelik uygulama yapılmıştır. Öğrencilerin uygulamadan sonra afet bilinci bilgilerinde, Aile Afet Hazırlık Planı yapma oranlarında artış görülmüştür. Çalışmada öğrencilerin yarısından fazlasının daha önce Temel Afet Bilinci Eğitimi almadıkları ifade edilmiştir.

Shoji, Takafuji ve Harada (2020) örgün eğitim ile deprem arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarını Endonezya'nın Nias Regency bölgesinde bulunan 12 ilkokulda öğrenim görmekte olan toplam 963 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin fen bilimlerine yönelik tutumları ile afet bilgileri arasında pozitif ilişki olduğu, örgün eğitimde fen derslerinin öğrencilerdeki afete yönelik bilgi, algı ve davranış değişikliğine yol açarak çocuklardaki ölüm riskini azaltabileceği afetlerdeki ölüm riskini azaltmak için okulların afete yönelik özel bir program olması gerektiği vurgulanmıştır.

Demirci (2021) tarafından yapılan araştırmada İzmir ili yerleşiklerinin çeşitli değişkenler açısından afet bilgi ve bilinç düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada yerleşiklerin büyük bir kısmının afet toplanma alanlarını, İzmir'in afet geçmişini ve risklerini bilmediği, bilgi ve bilinç eksikliğine sahip olduğu ve evlerinde afet çantası bulundurmadığı sonucuna

ulaşılmıştır. Çalışmada sosyal medya, telefon uygulamaları ile afet bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılabilceğı belirtilmiştir.

Demirdelen ve Çakıcı (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık seviyeleri ile doğal afet okuryazarlığını davranış, duyuşsal eğilim ve bilgi değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma, Osmaniye ilinin merkez ilçesinde görev yapmakta olan 327 ilkokul ve ortaokul öğretmeni ile yürütülmüştür. Çalışmada öğretmenlerin büyük bir kısmının doğal afetler ile ilgili etkinliklere katılım gösterdiği ve katılmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlere doğal afetlere yönelik seminer, konferans gibi organizasyonların düzenlenmesi gerektiğı, doğal afet konularını kapsayan derslerin seçmeli ders olarak yer alması ve okul afet planının okulun tüm personelini kapsaması gerektiğı belirtilmiştir.

Tekin ve Dikmenli (2021) sınıf öğretmeni adaylarının afet bilinci algı düzeyleri, deprem bilgi düzeyleri ve afet bilinci algı düzeyleri ile deprem bilgisi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarını 522 sınıf öğretmeni adayı ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada öğretmen adaylarının afet öncesi bilinç algısı, afet eğitimi bilinç algısı, genel afet bilinç algısı ve yanlış afet bilinç algısının yüksek düzeyde olduğu ancak afet sonrası bilinç algısının orta düzey olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada uygulamalı afet bilinci dersinin öğretmen adaylarının öğretim programında olabileceğı, öğretmen adaylarının afetlere karşı bilgi düzeyini artırmak amacıyla üniversitelerde kulüplerin oluşturulabileceğı önerilerinde bulunulmuştur.

Zengin (2021) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afetlere yönelik görüşlerini araştırmıştır. Araştırmada, Türkiye'deki bulunan coğrafi bölgelerde farklı doğal afetlerin meydana geldiğı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afetler konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı ve Türkiye'de doğal afet bilincinin istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretim programında doğal afetlere daha fazla yer verilerek öğrencilerde doğal afet bilincinin oluşturulması gerektiğı ifade edilmiştir.

Adanalı, Yıyın ve Özenel (2022) tarafından yapılan çalışmada ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin afet bilinci çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma, 101

ortaokul öğrencisi ile çevrimiçi yürütülmüştür. Araştırmada, öğrencilerin Covid-19 salgınına afet olarak görmedikleri, bölgesel afet farkındalığı ve hazırlıklarının yeterli olmadığı, afet ve acil durum çantasının gerekliliğini algılayamadıkları, ailelerin afet hazırlıklarına yeterli özeni göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada afet eğitim programının ailelerin de dâhil edilerek düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Akman ve Yıldırım (2022) araştırmalarında okul öncesi dönemde çocukların afet bilincini incelemişlerdir. Araştırmada, Iğdır’da bulunan 20 okul öncesi çocuğa afet kavramına yönelik çeşitli görseller sunularak öğrencilerin görsellere yönelik sorulan sorulara verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Çalışmada okul öncesi çocukların afet yönetimi, afet bilinci ve farkındalığının istenilen düzeyde olmadığı, çocukların deprem konusunda daha çok bilgiye sahip olmakla birlikte heyelan ve çığ konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Ayrıca, araştırmada okul öncesi dönemde verilecek afet eğitiminin deneylerle ve oyunlaştırılarak yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Çelik ve Gündoğdu (2022) tarafından yapılan araştırmanın amacı ilkökul kademesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin afetlere hazırlık düzeyleri ile afet eğitiminin eğitim programlarındaki yerine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma, İzmir’in Buca ilçesine bağlı bir ilkökullarda görev yapmakta olan çeşitli branşlara sahip 811 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmada, öğretmenlerin yaşları, kıdemleri ve branşları ile afete hazırlık düzeyleri arasında ilişki bulunmamakla beraber cinsiyetleri ile öz yeterliliklerinin afete hazırlık düzeyini etkilediği görülmüştür. Ayrıca, araştırmada öğretmenlerin afet eğitiminde veli desteğini oldukça önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Uygun (2022) fen bilgisi öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlıkları ve afet bilinci algı düzeylerini incelediği araştırmasında 128 fen bilgisi öğretmen adayı ile çalışmıştır. Araştırmada kadın fen bilgisi öğretmenliği öğrencisinin erkek öğrencilere göre doğal afet algılarının ve bilgilerinin daha fazla olduğu, annenin eğitim durumunun katılımcıların doğal afete yönelik algılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada doğal afet konularının başka bir dersin içerisinde bulunması yerine Doğal afetler adıyla bir ders olarak programlarda yer alması gerektiği ifade edilmiştir.

2.4. Afet Farkındalığı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Clerveaux ve Spence (2009) çalışmalarında geliştirilen Afet Farkındalık Oyununun St. Vincent ve Grenadinler ile Turks ve Caios Adaları'nda bulunan 9-12 yaş arasındaki 5.sınıf öğrencileri üzerinde öğrencilerde afet farkındalık düzeyini belirlemek ve bu düzeyi artırmak amacıyla iki aşamada test etmişlerdir. Araştırma sonucunda, çocukların afet farkındalık düzeylerinde artış görülmüştür. Geliştirilen Afet Farkındalık Oyununun afet farkındalığına yönelik bir değerlendirme aracı olarak kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Özkazanç ve Duman Yüksel (2015) Türkiye'de yaşanan afet türlerine değindikleri araştırmalarında yükseköğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin afet farkındalık düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmada öğrencilerin yarısından fazlasının daha önce bir veya birden fazla afet yaşadığı, deprem ve heyelan sırasında ne yapılması gerektiğini bilmediği bununla birlikte büyük bir kısmının daha önce afet ile ilgili eğitim almadığı, afete hazırlıklı olmadığı, afet toplanma yerini bilmediği, aile ya da bireysel afet planının olmadığı, yangın sırasında ne yapılması gerektiğini bilmediği ortaya çıkmıştır. Araştırmada bireylere verilecek eğitimin afetlerde yaşanacak maddi ve manevi kayıpları en aza indirmede öncelikli olduğu ve sosyal medyanın toplumun afet bilincini artırmadaki önemi vurgulanmıştır.

Yasuda, Nouchi, Suppasri ve Imamura (2016) araştırmalarında çocuklar ve yaşlıların, yaşanan büyük ölçekli afetlerdeki ölüm ve yaralanmaların büyük bir kısmını oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Yapılan araştırmada Tohoku Uluslararası Afet Bilimi Araştırma Enstitüsü tarafından afet eğitim grubu oluşturulmuş, 4 ilkokulda hazırlanan afet eğitim atölyelerinde 200 ilkokul öğrencisi ile uygulamalı tatbikatlar ve eğitimler yapılmıştır. Araştırma sonucunda 4 ilkokuldan 3 ilkokulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin afet eğitime yönelik tutumlarında ve afet farkındalık düzeylerinde artış meydana gelmiştir.

Dikmenli ve Gafa (2017) araştırmalarında afet kavramının anaokulu, ilkokul, ortaokul lise ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrenciler tarafından nasıl algılandığı ve afet kavramında meydana gelen değişiklikleri incelemişlerdir. Bu amaçla Kırşehir'de örgün eğitimin tüm kademelerinde her kademenin son sınıfında olmak üzere öğrenim gören toplam 160 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmada ilkokul öğrencilerinin bir kısmının afet kavramıyla ilgili kavram yanlışlığına sahip olduğu, yarısından fazlasının ise afet kavramını eksik bir

şekilde tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada afet kavramının tüm kademelerde eksik ya da yanlış algılanmasından dolayı Hayat bilgisi, Coğrafya ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında afet kavramına daha fazla yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Dikmenli, Yakar ve Konca (2018) araştırmalarında öğretmen adaylarının afet bilinçlerini belirlemek amacıyla Afet Farkındalık Ölçeği geliştirmişlerdir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında yürütülen araştırmada Ahi Evran Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 820 öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Ölçek 36 maddeden ve “afet eğitimi farkındalığı”, “afet öncesi farkındalık”, “yanlış afet” ve “afet sonrası farkındalık” olmak üzere 4 boyuttan oluşmuştur. Araştırma sonucunda geliştirilen ölçeğin afet farkındalık düzeyini belirlemede kullanılabileceği belirtilmiştir.

Dökmeci ve Merinç (2018) araştırmalarında Namık Kemal Üniversite Lisans ve Önlisans düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin afet farkındalık düzeyleri ve afet anına hazır olma durumları değerlendirilmiştir. Araştırma Namık Kemal Üniversitesi bünyesinde bulunan 4 fakülte, 1 yüksekokul ve 3 meslek yüksekokulunda öğrenim görmekte olan toplam 600 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin afet farkındalık düzeyleri ve afete hazır olma durumları ile eğitim aldıkları fakülte ya da meslek yüksekokulları arasında sağlık bölümlerine bağlı lisans bölümleri lehine yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Araştırmada afete yönelik resmi ve yaygın eğitimler vasıtasıyla toplumu bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sapsağlam (2019) yaptığı araştırmada okul öncesi dönemde bulunan çocukların doğal afetlere yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerini incelemiştir. Araştırma anaokulunda öğrenim görmekte olan 3, 4 ve 5 yaş gruplarından 110 çocuk ile gerçekleşmiştir. Öğrencilere doğal afet türlerinden en fazla karşılaşılan deprem, sel, yangın, heyelan ve çığ görselleri hazırlanmış, öğrencilerin bu görsellere verdikleri cevaplar kaydedilmiştir. Araştırma bütün yaş gruplarında en çok bilinen doğal afetin yangın olduğu, onu depremin izlediği, en az bilinen doğal afetin çığ olmak üzere heyelan ve sel hakkında öğrencilerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, çocukların yaşları ile doğal afetlerle ilgili bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesinden başlanarak tüm eğitim kademelerinde çocuklara yönelik doğal afet eğitim programının uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Herdiansyah, Kholila, Simamora Husein, Asrofani ve Ningrum (2020) araştırmalarında Mauk Anom bölgesinde herhangi bir afet eğitimi almamış 180 çocuk ile afet hazırlık eğitimi gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin bölgelerinde var olan afetlere yönelik yeterliliğe ulaştıkları görölmüştür. Afet eğitimi ile öğrencilerin doğal afetlerin oluşumu ve doğal afetler sırasında yapılması gerekenler hakkında bilgi sahibi olunabileceği ifade edilmiştir.

Bekler, ifti, Bekler ve Demirci (2022) afet farkındalığını inceledikleri araştırmalarını, Çanakale il merkezinde yaşayan 540 katılımcı ile yürütmüşlerdir. Araştırmada katılımcıların yarısından fazlasının aile afet planının olmadığı, afete karşı hazırlıksız hissettiği, evinin depreme uygun nitelikte olduğunu düşündüğü, afet çantası hakkında bilgi sahibi olmadığı bununla birlikte katılımcıların neredeyse tamamının daha önce afet deneyimi yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada katılımcıların afet bilinci düzeyi orta seviyede çıkmıştır.

Çetinkaya (2022) tarafından yapılan araştırmanın amacı Türkiye’de meydana gelen orman yangını, heyelan, taşkın, deprem ve çığ olmak üzere 5 farklı doğal afete yönelik yapılacak afet eğitimi ile öğrencilerdeki afet bilgi ve farkındalığını oluşturmaktır. Araştırma 5.sınıfta öğrenim görmekte olan 165 öğrenci ile gerçekleşmiştir. Çalışmada haritalar, kartografik tasarım ile çocukların düzeyine uygun ilgi çekici getirilerek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin afetler konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı, yapılan uygulamaların ardından öğrencilerin bilgi düzeylerinde artış olduğu görölmüştür.

Özdemir ve şahinöz (2022) tarafından yapılan araştırmada toplumda afet farkındalığı oluşturmak amacıyla kullanılmakta olan araçların toplumun afet farkındalığı üzerindeki etkisinin ne olduğu incelenmiştir. Araştırma nitel olarak gerçekleştirilmiş, Kocaeli ilinde yaşayan afet konusunda görevli 12 kişi ile yapılmıştır. Araştırmada afet farkındalığı için hazırlanan afiş, broşür ve kitapıklara istenilen düzeyde ilgi gösterilmediği, yayınların yeterli düzeyde olmakla birlikte okunmadığı görölmüştür. Toplumda afet farkındalığını oluşturmaya yönelik araçların teknoloji ile etkileşimli olabileceği ifade edilmiştir.

Tercan (2022) araştırmasını Erzincan’da yaşamakta olan gönüllü 384 kişi ile elektronik olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmada katılımcıların afet hazırbulunuşluluk düzeyinin orta

düzyey, yaş, medeni durum, öğrenim durumu ve afet eğitimi alıp almama durumu ile afet hazırbulunuşluğu arasında ilişki olduğı görölmüşür. Araştırmada afete yönelik broşür, afiş vb. kullanımının, düşük öğrenim durumuna sahip bireylerin afete karşı hazırbulunuşluk düzeyini artırabileceğı ifade edilmiştir.

2.5. Afet Eğitimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Sharpea ve Kelman (2011) yaptıkları araştırmada afetler ile başa çıkmanın ve afetin meydana getireceğı risklerin ortaokulda Coğrafya derslerinde öğrencilerin öğrenme durumlarına olan etkisini incelemişlerdir. Araştırmada İngiltere'deki ortaokul düzeyinde verilen Coğrafya eğitimi benlik, çoklu zekâ ve deneyimsel öğrenme teorileri açısından irdelenmiştir. Çalışmada öğretmen eğitimi, sınıf içi veya dışında yapılacak etkinlikler ve müfredat hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Mangione, Capuano, Orciuoli ve Ritrovato (2013) son on yılda afet eğitime olan ilginin arttığını vurguladıkları araştırmalarında afet eğitiminde hikâye anlatımı modeli tasarlayarak kullanmışlardır. Araştırmada hikâye anlatımının öğrencilerde yapılan afet eğitime yönelik katılımı ve bilgi birikimini artırdığı görölmüşür. Afet eğitiminde bu modelin kullanılabileceğı ifade edilmiştir.

Hayashi (2014) araştırmasında afet önleme eğitimi müfredatının uygulanmasını ele almıştır. Araştırma, 548 öğrenci ve 191 öğretmen ile yürütölmüşür. Çalışmada öğrencilerin öğrenilen doğal afetlerde bilgi, tutum ve davranışlarda eksikliklerinin olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çalışmada öğretmenlerin afet önleme eğitimi ile ilgili bilgi ve beceri eksikliklerinin olduğı belirtilmiştir.

Chadderton (2015) yaşam boyu öğrenme alanında afet eğitiminin önemini vurguladığı araştırmasında Almanya'da afet eğitiminin mevcut durumunu incelemiştir. Araştırmada afet eğitimi uzmanlık alanı, yerellik, riske karşı güvenlik ve demokrasi açısından incelenmiştir. Almanya'da mevcut durumda afet eğitimi politikalarında eksiklikler bulunmuş, afet eğitiminde hazırlanan materyallerin toplumun tüm kesimine ulaştırılması ve hitap etmesi gerektiğı ifade edilmiştir.

Öcal, Çakır ve Özelmacı (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı MEB İlkokul ve Ortaokul Türkçe, Matematik Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji dersi öğretim programlarında ara disiplin olarak yer alan afetten korunma ve güvenli yaşam kazanımlarını ve kazanımların Bloom Taksonomisine göre içeriğini incelemektir. Araştırmada, afet ve güvenli yaşam kazanımlarının en fazla Fen ve Teknoloji, en az ise Türkçe dersinde yer verildiği, kazanımlarda doğal afet türlerinden en çok depremin bulunduğu, Türkçe, Hayat Bilgisi ve Sosyal bilgiler dersinde afetten korunma ve güvenli yaşam ara disipliniinde doğal afet türlerinden yalnızca depreme yer verildiği, İlkokul Türkçe dersi öğretim programında afetten korunma ve güvenli yaşam ara disiplinine ait kazanımın olmadığı, kazanımların Bloom taksonomisinde eşit dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Afet eğitime ait kazanımların farklı sınıf türlerine göre düzenlenmesi, ilkokul ve ortaokul programlarının afet eğitimi konusunda daha fazla etkinlikle çeşitlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karakuş ve Önger (2017) 8. sınıf öğrencileriyle yürüttükleri araştırmalarında afet ve afet eğitimi kavramları ile ilgili anlama düzeylerini incelenmiştir. Araştırma, toplamda 28 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin afet kavramı ile ilgili eksik tanımlamalar yaptıkları, afet kavramını doğal afet türlerinden en fazla deprem ile ilişkilendirdikleri, ailenin gelir ve eğitim durumu ile afet eğitimi kavramı arasında ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, doğal afet yaşamış ve doğal afet bölgelerinde bulunan öğrencilerle çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

İnal, Kaya ve Altıntaş (2018) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de ilkokul, ortaokul ve lise öğretim kademelerinin afet eğitimi açısından durumu incelenmiş ve uluslararası ölçütler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma iki aşamada gerçeklemiştir. İlk aşamada MEB ilkokul ve ortaokul öğretim programlarında yer alan 44 dersin içeriği incelenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında Birleşmiş Milletler Uluslararası Risk Azaltımı Stratejisi (UNISDR) tarafından gelişmekte olan ülkeler için oluşturulan eğitim müfredatı incelenmiştir. İlkokul ve ortaokul kademelerinde Hayat bilgisi, Fen bilimleri, Sosyal bilgiler ile Şehrimiz seçmeli derslerinde afet ile ilgili konulara yer verildiği, ortaöğretimde ise Biyoloji ve Coğrafya derslerinde afet ile ilgili konuların bulunduğu, araştırmada yer alan öğretim programlarının UNISDR ölçütlerine göre yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, hazırlanan eğitimlerin içeriklerinde ulusal ölçütler öncelikli olmak üzere

uluslararası ölçütlere önem verilmesi, eğitim programlarında alanında uzman kimselerin bulunması gerektiği vurgulanmıştır.

Varol (2019) tarafından yapılan araştırmada Amerika’da yapılan afet yönetimi ve eğitimi incelenmiş, Türk üniversitelerinde yapılan eğitimle karşılaştırılmıştır. Araştırmada Acil Durum ve Afet Yönetimi programlarının Amerika’da farklı isimler ve fakültelerde yer alırken Türkiye ve KKTC’de bulunan üniversitelerde bu bölümlerin büyük bir kısmının Sağlık Bilimleri Fakültesinde yer aldığı, Amerika’da Acil Durum ve Afet Yönetimi programlarının uzaktan eğitim lisans ve lisansüstü düzeyinde artış görülürken Türkiye’de bulunan üniversitelerde genellikle yüzyüze eğitimin tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca, Amerika’da lisansüstü düzeyinde bu programların bir kısmı Kamu Yönetimi alanında açılmaktayken Türkiye’de doğrudan Acil Yardım ve Afet Yönetimi alanında lisansüstü eğitimin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gampell, Gaillard, Parsons ve Le Dé (2020) araştırmalarında video oyunlarının Coğrafya derslerinde ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin afete yönelik öğrenmelerinde etkili olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmada kullanılan 3 video oyunu ile öğrencilerin afet bilgilerinde ve farkındalıklarında artış meydana geldiği görülmüştür. Ayrıca, bir öğretim aracı olarak kullanılan video oyunların öğrencilerin öğrenmelerini desteklediği belirtilmiştir.

Sakurai, Sato ve Murayama (2020) araştırmalarında bir yıl önce tsunami yaşamış ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmış olan afet eğitim programının etkisini değerlendirmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasındaki tepkileri incelenmiştir. Araştırmada çocukların afete hazırlık bilinç düzeylerinde artış meydana geldiği görülmüştür. Araştırmada bulunan programın afetten etkilenen çocukların afet eğitimlerine yönelik kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Sözcü (2020) afet eğitiminin önemini vurguladığı araştırmasında Türkiye’de afet eğitimi konusunda anaokulundan üniversiteye değin yapılan araştırmaları incelemiştir. Araştırmada 2003-2020 yılları arasındaki çalışmalar incelenmiş, araştırmaların ilerleyen yıllarda sayıca arttığı ancak deneysel çalışmaların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Afet konusunda verilecek eğitimlerin sosyal bilimler, sağlık ve bilim çalışmaları ile etkileşimli bir şekilde verilmesi, verilecek eğitimlerle afete dayanıklı toplumun olması, anaokulu ve ilkokul

düzeyindeki öğrencilerle afet konusunda daha fazla çalışma yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yeon, Chung ve Im (2020) araştırmalarında afet deneyimine etki eden faktörleri incelemişlerdir. Araştırmada lise ve ortaokul düzeyindeki toplam 3316 öğrencinin bulunduğu Pohang bölgesinde yapılmıştır. Öğrencilerin daha önce meydana gelen Pohang depremine ilişkin tepkileri bilişsel ve duygusal açıdan incelenmiştir. Araştırmada, afet eğitim programında duygusal tepkilerin bilişsel tepkilerden daha önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zavar ve Nelan (2020) araştırmalarında deneyimsel öğrenme teorisini kullanarak Coğrafya eğitiminde öğrenciler ile yapılacak afet tatbikatlarının öğrenme düzeylerine etkisini araştırmışlardır. Araştırma için belediye afet tatbikatları oluşturulmuş, gönüllü öğrenciler bu tatbikatlara katılmış ve değerlendirme için öğrenciler tatbikat sonunda tatbikat alanına götürülmüşlerdir. Araştırma sonucunda öğrencilerin coğrafya derslerine katılımlarının arttığı ve problem çözme düzeylerinin geliştiği görülmüştür.

Şahan ve Dinç (2021) simülasyon öğretim yöntemi ile afet ve deprem eğitimlerinin ortaokul öğrencilerinin afetlere karşı hazırlık durumlarına etkisini inceledikleri araştırmalarını 7.sınıfta öğrenim görmekte olan 100 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Deneysel olan çalışmanın deney grubuna Afet Eğitim Merkezi'nde (BAEM) yer alan simülasyonlar ile kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle afetler ve depremden korunma eğitimi yapılmıştır. Araştırmada simülasyon ile eğitim alan öğrencilerin afet planı, afet ve acil durum çantası hazırlama ile buluşma noktası belirleme hususlarında daha hazırlıklı oldukları ancak geleneksel yöntemle eğitim alan öğrencilerde bu bakımdan bir değişiklik olmadığı, simülasyon yönteminin afet eğitimlerinde oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okullar aracılığıyla belirli aralıklarla Afet eğitim merkezlerini ziyaret etmelerinin ve Türkiye'de afet eğitim merkezlerinin sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın deseni, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve süreci, verilerin analiz edilmesi hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algılarının incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. “Sosyal bilimlerde yaygın bir şekilde kullanılan ve geniş gruplar üzerinde çalışma olanağı veren tarama araştırmaları, araştırmanın bağımsız değişken üzerinde manipölasyonunun olmadığı, bir durumun var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan araştırmalardır” (Tutar ve Erdem, 2022: 135). Tarama deseninde büyük bir gruba ait karakteristik özellikleri, düşünceleri, tutumları, algıları belirlemek amaçlanır (Hocaoğlu ve Baysal, 2019). Araştırmada, örneklemin büyük olduğu ve tek seferde ölçümün yapıldığı kesitsel model esas alınmıştır (Büyüköztürk vd., 2020). Kesitsel tarama türünde, büyük grupları ilgilendiren durumlarda, evrenin tümüne ulaşılamadığından evrende farklı gruplar belirlenerek veriler elde edilir (Tutar ve Erdem, 2022).

3.2. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Van ili Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi bu evrenden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 509 sınıf öğretmenidir. Uygun örnekleme, birey ya da grupların araştırma sürecine dâhil edilmesinin kolay ve ulaşılabilir olduğu örnekleme yöntemidir (Ekiz, 2020). Araştırmanın bulunduğu il ve ilçelerdeki okullardan veriler toplandığı için bu örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin demografik bilgileri “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilmiş ve Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Değişken	Kategoriler	n	%
Yaş	21-29	159	31,2
	30-39	248	48,7
	40-49	71	13,9
	50-59	27	5,3
	60+	4	0,7
Cinsiyet	Kadın	287	56,3
	Erkek	222	43,6
Büyüdüğü Bölge	Akdeniz	47	9,2
	Doğu Anadolu	212	41,6
	Ege	52	10,2
	Güneydoğu Anadolu	46	9,03
	Karadeniz	40	7,8
	İç Anadolu	72	14,14
	Marmara	40	7,8
Mesleki kıdem	1-10	342	67,1
	11-20	110	21,6
	21-30	43	8,4
	31-40	12	2,3
	41+	2	0,3
Eğitim Düzeyi	Lisans	422	82,9
	Yüksek Lisans	84	16,5
	Doktora	3	0,5
Unvan	Öğretmen	454	89,1
	Uzman Öğretmen	52	10,2
	Başöğretmen	3	0,5
Afet deneyimi	Afet yaşamış	313	61,4
	Afet yaşamamış	196	38,5

Tablo 3.1'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 159'u (%31,2) 21-29 yaş, 248'i (%48,7) 30-39 yaş, 71'i (%13,9) 40-49 yaş, 27'si (%5,3) 50-59 yaş ve 4'ü (%0,7) 60+ yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 287'si (%56,3) kadın, 222'si (%43,6) erkektir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 47'si (%9,2) Akdeniz, 212'si (%41,6) Doğu Anadolu, 52'si (%10,2) Ege, 45'si (%9,03) Güneydoğu Anadolu, 40'ı (%7,8) Karadeniz, 72'si (%14,14) İç Anadolu ve 40'ı (%7,8) Marmara Bölgesi'nde büyümüştür. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 342'si (%67,1) 1-10 yıl, 110'u (%21,6) 11-20 yıl, 43'ü (%8,4) 21-30 yıl, 12'si (%2,3) 31-40 yıl ve 2'si (%0,3) 41+ yıl mesleki kıdeme sahiptir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 422'si (%82,9) lisans, 84'ü (%16,5) yüksek lisans ve 3'ü (%0,5) doktora düzeyinde eğitim almıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 454'ü (%89,1) öğretmen, 52'si (%10,2) uzman öğretmen ve 3'ü (%0,5) başöğretmendir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 313'ü (%61,4) daha önce afet deneyi yaşamış ve 196'sı (%38,5) daha önce afet deneyimi yaşamamıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu” ve “Afet Bilinci Algı Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğretmen Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formun giriş bölümünde çalışmanın amacını ve içeriğini, çalışmanın uygun izinlerle yürütüldüğünü, katılımın tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğunu ve bilgilerin gizli tutulacağını taahhüt edildiğini açıklayan bilgiler yer almaktadır. Formda öğretmenlerin yaş, cinsiyet, büyüdüğü coğrafi bölge, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, unvan bilgilerini cevaplamaları gereken maddeler bulunmaktadır. Söz konusu değişkenler literatürdeki çalışmalara dayalı olarak belirlenmiştir. Ortalama olarak, öğretmenlerin yaşları ve mesleki deneyimlerine ilişkin bilgiler için 10 yıllık aralıklar belirlenmiştir. Öğretmenlerin büyüdüğü bölge değişkeni için ise 7 coğrafi bölge kategorize edilmiştir. Eğitim düzeyi lisans, yüksek lisans ve doktora olarak sınıflandırılırken unvana ilişkin veriler öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen şeklinde elde edilmiştir. Böylelikle form aracılığıyla öğretmenlerden kategorize edilmiş veriler edinilmiştir.

Afet Bilinci Algı Ölçeği, Dikmenli, Yakar ve Konca (2018) tarafından öğretmenlerin afet bilinci algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 1-5 arası puanlanan beşli likert tipinde olan Afet bilinci algı ölçeği 36 madde ve 4 alt faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; 13 madde “afet eğitimi bilinci”, 8 madde “afet öncesi bilinç”, 8 madde “yanlış afet bilinci” ve 7 madde “afet sonrası bilinç” şeklindedir. Ölçekten elde edilen verilerin ölçek boyutlarına ve ölçekten alınan toplam puanlara göre aritmetik ortalama, frekans, standart sapma değerleri “yetersiz”, “orta” ve “iyi” olarak belirlenen puan aralıklarına göre hesaplanmıştır. Afet eğitimi alt boyutunda 13-30 puan aralığı “yetersiz”, 31-48 puan aralığı “orta” ve 49-65 puan aralığı “iyi” olarak hesaplanmıştır. Afet öncesi ve Yanlış afet bilgisi boyutlarında 8-18 puan aralığı “yetersiz”, 19-29 puan aralığı “orta” ve 30-40 puan aralığı “iyi” olarak belirlenmiştir. Afet sonrası boyutunda 7-17 puan aralığı “yetersiz”, 19-29 puan aralığı “orta” ve 30-40 puan aralığı “iyi” olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan toplam puanlarda ise 36-84 puan aralığı

“yetersiz”, 85-132 puan aralığı “orta” ve 133-180 puan aralığı “iyi” olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 180, en düşük puan ise 36 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin değerlendirilmesinde elde edilen puanın yüksekliği; sınıf öğretmenlerinin afet bilinç düzeylerinin yüksek olduğu, elde edilen puanın düşüklüğü ise afet bilincinin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .722’dir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .950 bulunmuştur. Ölçeğin Afet eğitimi bilinci alt boyutunun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .934, Afet öncesi bilinç alt boyutunun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .955, Yanlış afet bilinci alt boyutunun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .892 ve Afet sonrası alt boyutunun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .885 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerine ilişkin güvenilir bulgular sunduğunu göstermektedir.

Veri toplama öncesinde Ek 1’de yer alan Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır. Veri toplama süreci toplamda 2 hafta sürmüştür. Katılımcılar Afet bilinci algı ölçeğini çevrim içi bir anket (Google Forms) aracılığıyla elektronik ortamda yanıtlamışlardır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler nicel analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin betimsel olarak sunulması için frekans-yüzde dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri kullanılmıştır. Normallik testleri sonucu verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple çalışmanın analizleri için non-parametrik testlere başvurulmuş, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testinden faydalanılmıştır. Verilerin analizleri Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 22 ile yapılmış ve analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yönelik toplanan verilerden elde edilen bulgular bulunmaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algıları ne düzeydedir?” sorusunun cevabını bulmak amacıyla yapılan analizler bu bölümde yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 4.1’de yer almaktadır.

Tablo 4.1: Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyine yönelik bulgular

Afet Bilinci Alt Boyutları		Yetersiz	Orta	İyi	$\bar{X}$	S
Afet Eğitimi Boyutu	f	37	17	455	54,91	10,79
	%	7,2	3,3	89,3		
Afet Öncesi Boyutu	f	37	12	460	34,40	7,40
	%	7,2	2,3	90,3		
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	f	16	40	453	34,96	5,92
	%	3,1	7,8	88,9		
Afet Sonrası Boyutu	f	56	200	253	25,39	6,28
	%	11	39,2	49,7		
Toplam	f	26	40	443	149,67	23,52
	%	5,10	7,85	87,03		

Tablo 4.1’e göre afet eğitimi boyutunda katılımcılar en fazla 65, en düşük ise 13 puan almıştır. Afet eğitimi boyutunda, katılımcıların %7,2’si (37) yetersiz, % 3,3’ü (17) orta ve %89,3’ü (455) iyi düzeydedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin afet eğitimi boyutundan aldıkları puanların genel ortalaması $\bar{X} = 54,91$ olarak hesaplanmış olup oldukça iyi seviyede olduğu görülmektedir. Afet öncesi boyutta, sınıf öğretmenlerinin %7,2’si (37) yetersiz, %2,3’ü (12) orta, %90,3’ü (460) iyi düzeyde puan almışlardır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin afet öncesi boyutundan aldıkları puanların genel ortalaması $\bar{X} = 34,40$ bulunmuş olup oldukça iyi durumdadır. Yanlış afet bilgisi boyutunda, sınıf öğretmenlerinin % 3,1’inin (16) yetersiz, % 7,8’inin (40) orta ve % 88,9’unun (453) iyi düzeyde puan aldıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yanlış afet bilgisi boyutundan aldıkları puanların genel ortalaması $\bar{X} = 34,96$ olarak hesaplanmış olup oldukça

iyi düzeydedir. Afet sonrası boyutunda, sınıf öğretmenlerinin %11'i (56) yetersiz, %39,2 'si (200) orta ve % 49,7'si (253) iyi düzeyde puan almışlardır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin afet sonrası boyutundan aldıkları puanların ortalaması $\bar{X} = 25,39$ olarak bulunmuş olup orta düzeydedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ölçekten aldıkları toplam puanlara bakıldığında, öğretmenlerinin %5.10'unun (26) yetersiz, %7,85'inin (40) orta ve %87,03'ünün (443) iyi düzeyde puan aldıkları görülmüştür. Katılımcıların tüm boyutlardan aldıkları puanların genel ortalaması $\bar{X} = 149,67$ olarak hesaplanmış olup genel olarak sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin iyi durumda olduğu görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

İkinci alt problem olan “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabını bulmak amacıyla yapılan analizler bu bölümde yer almaktadır. Katılımcıların genel afet bilinci algı düzeylerinin yaşa göre anlamlı bir farkı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına ait bulgular Tablo 4.2 'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Sınıf öğretmenlerinin yaşlarına göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Yaş Aralıkları	n	Sıra Ort	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Afet Eğitimi Boyutu	21-29	159	235,96	4	7,277	0,122	-
	30-39	248	270,75				
	40-49	71	244,66				
	50-59	27	262,13				
	60+	4	170,50				
Afet Öncesi Boyutu	21-29	159	249,34	4	0,963	0,915	-
	30-39	248	260,98				
	40-49	71	252,73				
	50-59	27	242,87				
	60+	4	231,38				
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	21-29	159	249,59	4	5,940	0,204	-
	30-39	248	253,77				
	40-49	71	252,99				
	50-59	27	314,80				
	60+	4	178,13				
Afet Sonrası Boyutu	21-29	159	262,13	4	1,936	0,748	-
	30-39	248	249,34				
	40-49	71	248,13				
	50-59	27	283,70				
	60+	4	250,75				
Toplam	21-29	159	243,82	4	3,926	0,416	-
	30-39	248	262,34				
	40-49	71	243,10				
	50-59	27	290,85				
	60+	4	213,50				

Tablo 4.2’ye göre afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutları yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Ayrıca, ölçekten alınan toplam puanlar yaşa göre anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Buna göre, afet bilinci algı düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Üçüncü alt problem, “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusudur. Üçüncü alt problem için, sınıf öğretmenlerinin genel afet bilinci algı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin genel

afet bilinci algı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmayı belirmeye yönelik yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.3’te gösterilmiştir.

4.3.Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Afet Eğitimi Boyutu	Kadın	287	257,21	73818,50	31223,50	0,700
	Erkek	222	252,15	55976,50		
Afet Öncesi Boyutu	Kadın	287	260,37	74727	30315	0,345
	Erkek	222	248,05	55068		
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	Kadın	287	260,10	74647,50	30394,50	0,368
	Erkek	222	248,41	55147,50		
Afet Sonrası Boyutu	Kadın	287	242,43	69576	28248	0,028*
	Erkek	222	271,26	60219		
Toplam	Kadın	287	255,40	73298,50	31743,50	0,945
	Erkek	222	254,49	56496,50		

* p < 0,05

Tablo 4.3’e göre, sınıf öğretmenlerinin afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet boyutlarında afet bilinci algı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark yoktur. Ancak ölçeğin afet sonrası boyutunun sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur (U= 28248, p<0,05). Buna göre erkek öğretmenlerin afet sonrası algı düzeyleri kadın öğretmenlere göre daha yüksektir. Ölçekten elde edilen toplam puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Dördüncü alt problem, “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri büyüdüğü coğrafi bölgelere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusudur. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin yetiştikleri bölgelere farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Teste ilişkin bulgular Tablo 4. 4’ te yer almaktadır.

Tablo 4.4. Sınıf öğretmenlerinin büyüdüğü bölgelere göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Büyüdüğü Bölge	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Afet Eğitimi Boyutu	Akdeniz	47	227,51				-
	Doğu Anadolu	212	241,92				
	Ege	52	292,13	6	10,536	0,104	
	Güneydoğu Anadolu	46	294,24				
	Karadeniz	40	267,98				
	İç Anadolu	72	258,54				
	Marmara	40	243,86				
Afet Öncesi Boyutu	Akdeniz	47	218,14				
	Doğu Anadolu	212	243,84				
	Ege	52	282,78				
	Güneydoğu Anadolu	46	290,39	6	9,559	0,144	-
	Karadeniz	40	274,58				
	İç Anadolu	72	257,08				
	Marmara	40	257,34				
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	Akdeniz	47	235,29				
	Doğu Anadolu	212	245,94				
	Ege	52	300,48				
	Güneydoğu Anadolu	46	276,01	6	9,141	0,096	-
	Karadeniz	40	283,98				
	İç Anadolu	72	234,84				
	Marmara	40	250,21				
Afet Sonrası Boyutu	Akdeniz	47	234,93				
	Doğu Anadolu	212	254,38				
	Ege	52	261,01				
	Güneydoğu Anadolu	46	300,55	6	10,098	0,121	-
	Karadeniz	40	265,40				
	İç Anadolu	72	257,94				
	Marmara	40	205,98				
Toplam	Akdeniz	47	225,22				
	Doğu Anadolu	212	241,37				Akdeniz- Ege
	Ege	52	298,88				Akdeniz-Güneydoğu
	Güneydoğu Anadolu	46	297,51	6	14,10	0,028*	Ege-Marmara
	Karadeniz	40	277,89				Ege-Doğu Anadolu
	İç Anadolu	72	255,33				Güneydoğu-Marmara
	Marmara	40	232,81				Güneydoğu-Doğu Anadolu

* p < 0,05

Tablo 4.4'e göre, afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutlarında sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri yetiştikleri bölgeye göre anlamlı bir farklılık

oluşturmamıştır Ancak ölçekten alınan toplam puanlar sınıf öğretmenlerinin yetiştikleri bölgeye göre anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. ($p < 0,05$). Buna göre, Akdeniz- Ege, Akdeniz-Güneydoğu, Ege-Marmara, Ege-Doğu Anadolu, Güneydoğu-Marmara ve Güneydoğu-Doğu Anadolu bölgelerinde yetişen öğretmenler arasında afet bilinci algı düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık vardır.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Beşinci alt problem “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik yapılan analizler bu bölümde yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin genel afet bilinci algı düzeyleri ile ölçekte yer alan afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet ve afet sonrası bilince yönelik algılarının mesleki kıdemlerine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin genel afet bilinci algı düzeylerinin mesleki kıdemlerine göre farklılaşmayı belirlemeye yönelik yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 4.5’te yer almaktadır.

4.5. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Kıdem	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Afet Eğitimi Boyutu	1-10	342	248,97	4	4,566	0,335	-
	11-20	110	280,99				
	21-30	43	239,44				
	31-40	12	246,33				
	41+	2	243				
Afet Öncesi Boyutu	1-10	342	253,14	4	1,783	0,776	-
	11-20	110	263,35				
	21-30	43	243,98				
	31-40	12	252,71				
	41+	2	364,25				
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	1-10	342	255,57	4	1,275	0,866	-
	11-20	110	247,66				
	21-30	43	258,79				
	31-40	12	295,46				
	41+	2	237,25				
Afet Sonrası Boyutu	1-10	342	244,41	4	5,583	0,233	-
	11-20	110	277,25				
	21-30	43	276,33				
	31-40	12	267,13				
	41+	2	310,25				
Toplam	1-10	342	247,53	4	3,523	0,474	-
	11-20	11	274,07				
	21-30	43	255,72				
	31-40	12	278,38				
	41+	2	327,50				

Tablo 4.5'e göre sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin mesleklerindeki kıdeme göre ölçeğin afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin ölçekten aldıkları puanların mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

Altıncı alt problem "Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri eğitim düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?" sorusunun cevabını bulmaya yönelik yapılan analizler bu bölümde yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri ile

eğitim düzeyleri arasındaki farklılaşmayı belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Yapılan teste yönelik edinilen bulgular Tablo 4.6’da verilmiştir.

4.6.Sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Eğitim Düzeyi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Afet Eğitimi Boyutu	Lisans	422	257,41	2	0,708	0,702	-
	Yüksek	84	242,70				
	Lisans						
	Doktora	3	260,17				
Afet Öncesi Boyutu	Lisans	422	253,26	2	0,889	0,641	-
	Yüksek	84	261,29				
	Lisans						
	Doktora	3	324,17				
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	Lisans	422	255,89	2	0,771	0,680	-
	Yüksek	84	248,28				
	Lisans						
	Doktora	3	318,67				
Afet Sonrası Boyutu	Lisans	422	258,53	2	1,898	0,387	-
	Yüksek	84	239,94				
	Lisans						
	Doktora	3	180,67				
Toplam	Lisans	422	256,77	2	0,434	0,805	-
	Yüksek	84	245,58				
	Lisans						
	Doktora	3	269,17				

Tablo 4.6’ya göre afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutlarının sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin ölçekten aldıkları toplam puanların eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmamıştır.

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Yedinci alt problem olan “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri unvanlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabını bulmaya yönelik yapılan analizler bu bölümde bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin

unvanlarına göre farkı belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Yapılan teste yönelik edinilen bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

4.7. Sınıf öğretmenlerinin unvanlarına göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Unvan	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Afet Eğitimi Boyutu	Öğretmen	454	252,22				
	Uzman	52	278,68	2	1,534	0,464	-
	Öğretmen						
	Başöğretmen	3	265,83				
Afet Öncesi Boyutu	Öğretmen	454	251,46				
	Uzman	52	284,78	2	2,481	0,289	-
	Öğretmen						
	Başöğretmen	3	274,33				
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	Öğretmen	454	254,32				
	Uzman	52	253,58	2	2,335	0,311	-
	Öğretmen						
	Başöğretmen	3	382,83				
Afet Sonrası Boyutu	Öğretmen	454	250,85				
	Uzman	52	289,94	2	3,379	0,185	-
	Öğretmen						
	Başöğretmen	3	277				
Toplam	Öğretmen	454	251,02				
	Uzman	52	286,45	2	3,174	0,205	-
	Öğretmen						
	Başöğretmen	3	312,67				

Tablo 4.7’ye göre sınıf öğretmenlerinin afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutlarında afet bilinci algı düzeylerinin mesleki unvanlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanlar ile mesleki unvanları arasında da anlamlı bir fark yoktur.

4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Sekizinci alt problem olan “Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri afet deneyimlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabını bulmaya yönelik yapılan analizler bu bölümde bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin afet deneyimine göre farklılaşmayı belirlemek için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Yapılan teste ilişkin bulgular Tablo 4.8’de yer almaktadır.

4.8. Sınıf öğretmenlerinin afet deneyimlerine göre afet bilinci algı düzeyleri

Afet Bilinci Alt Boyutları	Afet Deneyimi	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Afet Eğitimi Boyutu	Evet	313	266,99	83569	26920	0,020*
	Hayır	196	235,85	46226		
Afet Öncesi Boyutu	Evet	313	256,35	80239	30250	0,791
	Hayır	196	252,84	49556		
Yanlış Afet Bilgisi Boyutu	Evet	313	259,72	81293	29196	0,354
	Hayır	196	247,46	48502		
Afet Sonrası Boyutu	Evet	313	262,36	82118,50	28370,500	0,153
	Hayır	196	243,25	47676,50		
Toplam	Evet	313	265,33	83048	27441	0,045*
	Hayır	196	238,51	46747		

* p<0,05

Tablo 4.8'e göre sınıf öğretmenlerinin afet eğitimi boyutundan aldıkları puanların afet deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre sınıf öğretmenlerinin afet eğitimi bilinci afet deneyimlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ancak ölçeğin afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutları afet deneyimine göre farklılaşmamaktadır. Sınıf öğretmenlerinin ölçekten aldıkları toplam puanların afet deneyimlerine göre farklılaşmaya bakıldığında ise anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeyleri afet deneyimleri göre farklılaşmaktadır.

5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlara yer verilmiş, sonuçlarla ilgili alanyazında bulunan diğer çalışmaların sonuçları tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Sınıf Öğretmenlerinin Afet Bilinci Algısına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında MEB'e bağlı resmi ilkokullarda görev yapmakta olan 509 sınıf öğretmeni ile çevrim içi şekilde gerçekleştirilmiştir. Veriler, "Öğretmen Kişisel Bilgi Formu" ve "Afet Bilinci Algı Ölçeği" ile toplanmış ve analiz edilmiştir.

Araştırmadan edinilen bulgular incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algısının iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyut ortalamaları değerlendirildiğinde afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası boyutlarının puan ortalamaları iyi düzeyde iken afet sonrası boyutunun puan ortalamaları orta düzeydedir. Tekin (2020) yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının yüksek düzeyde afet bilinci algısına sahip olduğunu belirlemiştir. Şahin, Lamba ve Öztıp (2018) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin yüksek düzeyde afet bilinç düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Çelik ve Gündoğdu (2022) araştırmalarında ilkokul kademesindeki öğretmenlerin afete karşı duyarlılıklarının yüksek olduğunu ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerin afet bilinci algı düzeyleri ile edinilen bulgular Tekin (2020) ve Şahin, Lamba ve Öztıp (2018) tarafından yapılan araştırmaların bulguları ile örtüşmektedir. Bununla birlikte, alanyazında farklı bulgular içeren araştırmalar da mevcuttur. Dikmenli ve Yakar (2019) ile Özkazanç ve Duman Yüksel (2015) yaptıkları araştırmalarda öğretmen adaylarının afet bilinci algılarının orta düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. İnal, Kocagöz ve Turan (2012) araştırmalarında yükseköğretim öğrencilerinin düşük düzeyde afet bilincine sahip olduğunu belirlemişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin afet bilgi ve becerilerini içeren Çevre Eğitimi, Hayat Bilgisi Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi gibi dersleri lisans düzeyinde almaları ve afet kazanımlarını içeren derslerin öğretimini öğrencilerine yapmaları sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin iyi olmasında etkili olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Ölçeğin tüm boyutları yaş değişkeni açısından ele alındığında, tüm boyutların yaşa göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Çelik (2020) yaptığı çalışmada öğretmenlerin afetlere hazırlık düzeyinin yaşa bağlı değişiklik göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Çelik'in (2020) araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Demirkaya (2007) öğrencilerin depreme yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler bakımından incelediği araştırmasında öğrencilerin yaşlarının depreme yönelik tutumları üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığını belirlemiştir. Bu bakımdan Demirkaya'nın (2007) araştırma sonucu, yapılan araştırmayı dolaylı bakımdan destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerinin afet bilinci algısı üzerinde anlamlı fark oluşturmamıştır. Ancak ölçeğin afet sonrası boyutu, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır. Araştırmada, erkek öğretmenlerin afet sonrası algı düzeylerinin kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Öcal vd. (2016) araştırmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afet inanışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucunu bulmuşlardır. Türksever (2021) yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının afet farkındalığının cinsiyete göre farklılaşma meydana getirmediğini belirlemiştir. Sözcü ve Aydınöz (2019) araştırmalarında öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlığının cinsiyete göre farklılık oluşturmadığını belirtmişlerdir. İmal (2014) araştırmasında cinsiyetin, doğa olayları ve doğa olaylarının meydana getirdiği risklerle ilgili bilgiler üzerinde anlamlı bir farklılaşma meydana getirmediği sonucuna ulaşmışlardır. Adıgüzel (2007) okul müdürlerinin deprem afetine ilişkin kriz yönetimini incelediği araştırmasında cinsiyetin kriz yönetimine ilişkin yeterliliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma meydana getirmediğini belirtmiştir. Çelik ve Gündoğdu (2022), Öcal vd. (2016), Türksever (2021), Sözcü ve Aydınöz (2019), İmal (2014) ve Adıgüzel (2007) tarafından yapılan araştırmaların sonucu bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Bununla birlikte, alanyazında farklı sonuçlar içeren araştırmalar da bulunmaktadır. Tekin (2020) araştırmasında yanlış afet bilinci algısının kadın öğretmen adaylarının lehine daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Çelik (2020) 'in yaptığı araştırmada ise kadın öğretmenlerin afeti erkek öğretmenlere göre daha ciddiye aldığı ancak erkek öğretmenlerin afet durumunda kendilerini daha yeterli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Kırıkkaya, Oğuz Ünver ve Çakın (2011) araştırmalarında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere nazaran afet eğitimindeki

kazanımları daha önemli bulduğu ve gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğretmenlerin afet sonrası yapılması gerekenlere yönelik afet bilinçleri kadın öğretmenlere göre daha yüksektir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin büyüdüğü bölgenin afet bilinci algı düzeylerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, ölçekten alınan toplam puan ortalamaları ile öğretmenlerin yetiştikleri coğrafi bölgeler arasında bazı anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre, Akdeniz ile Ege, Akdeniz ile Güneydoğu, Ege ile Marmara, Ege ile Doğu Anadolu, Güneydoğu ile Marmara ve Güneydoğu ile Doğu Anadolu bölgelerinde yetişen öğretmenler arasında afet bilinci algı düzeyi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır. Tekin (2020) araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının yaşadıkları yer ile afet bilinci algı düzeyleri arasında ilişki olmadığını belirlemiştir. Sözcü ve Aydınözü (2019) araştırmalarında öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerlerinin doğal afet okuryazarlığı üzerinde farklılaşma oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Demirkaya (2007) araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin depreme yönelik tutumlarının ikamet ettikleri köy bakımından anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Tekin (2020), Sözcü ve Aydınözü (2019) ve Demirkaya (2007) tarafından elde sonuçlar, araştırmanın bu bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Öte taraftan, AlQahtany ve Abubakar (2020) araştırmalarında yaşanan yer ile afet risklerinin algılanması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin meslekteki kıdem sürelerine göre anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Çelik ve Gündoğdu (2022) araştırmalarında öğretmenlerin afete hazırlık düzeyleri ile kıdemleri arasında ilişki olmadığını ifade etmişlerdir. Ancak Kırıkkaya, Ünver ve Çakın (2020) araştırmalarında öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin afet eğitiminde kazanımları gerçekleştirme düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Kırıkkaya, Ünver ve Çakın (2011) mesleklerinde çalışma süreleri 5 yılı geçen öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre afet eğitiminde kazanımları gerçekleştirme durumunda daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmanın bu bulgusu, Çelik ve Gündoğdu (2022) tarafından yapılan araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Dikmenli ve Gafa (2017) araştırmalarında

öğrencilerin öğrenim kademelerinin afet kavramını açıklama düzeyleri üzerinde farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Araştırma, Dikmenli ve Gafa'nın (2017) yaptığı araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermiştir. Ancak, Dökmeci ve Merinç (2018) öğrencilerin eğitim durumlarının afet farkındalığı ile hazırlığı üzerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olduğunu bulmuşlardır. Gerdan (2014) araştırmasında afet farkındalığının, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılaşma oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalarda farklı sonuçların ortaya çıkmasında, öğrenim düzeylerinin içeriklerindeki farklılığının etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin unvanlarına göre farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Araştırmada ölçeğin afet eğitimi, afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası alt boyutları öğretmenlik mesleğinin öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen unvanları açısından değerlendirildiğinde istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki unvanlarının afet bilinci algı düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde farklılaşma meydana getirmediğini söylemek mümkündür. Alanyazında öğretmenlerin unvan dereceleri ile afet bilinci algı düzeyine yönelik araştırmaya ulaşılamamıştır.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin afet deneyimlerinin afet bilinci algı düzeyleri üzerinde anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında, afet deneyimi ile afet eğitimi boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, afet deneyiminin afet öncesi, yanlış afet bilgisi ve afet sonrası arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Tekin (2020) araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının afet deneyimlerinin afet öncesi, yanlış afet, afet sonrası bilinç algıları üzerinde etkili olmadığını belirtmiştir. Yapılan araştırma Tekin'in (2020) bu bulgusuyla örtüşmekle birlikte Tekin (2020) sınıf öğretmeni adaylarının afet deneyimlerinin genel afet bilinci algı düzeyleri üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan araştırma, Tekin'in (2020) bu bulgusuyla benzerlik göstermemektedir. Dikmenli ve Yakar (2019) araştırmasında daha önce afet yaşamış olan öğretmenlerin afet bilinci algı düzeylerinin afet yaşamamış öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Espina ve Teng-Calleja (2015) bireylerin afet deneyimleri ile afete hazırlık arasında olumlu bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Astuti, Werdhiana ve Wahyono (2021) öğretmenlerin afet deneyiminin afete yönelik bilgi, tutum ve algılarını etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Mishra ve Suar (2007) afet deneyimi ve eğitimi

ile afete hazırlık arasında ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Dikmenli ve Yakar (2019), Espina ve Teng-Calleja (2015), Astuti, Werdhiana ve Wahyono (2021) ve Mishra ve Suar'ın (2007) araştırmalarından elde edilen bu bulgular, araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir.

Bir bireyi, bir toplumu, bir milleti şekillendiren ve yön veren en önemli unsurlardan biri şüphesiz öğretmenlerdir (Filiz, 2014). Bu görüşten hareketle, afetler ülkesinde yaşamının vermiş olduğu zorunluluktan dolayı afetlere hazırlık kaçınılmazdır. Afetlere hazırlık kapsamında konu ve içeriklerin ilkokullarda verilmesi durumu sınıf öğretmenlerinin pozisyonuna dikkat çekmektedir. Öğrencilerin afet bilinçlerinin sınıf öğretmenlerinin afet bilincine göre şekillendiği düşünüldüğünde sınıf öğretmenlerinin afet bilinci düzeyi ayrıca önem kazanmaktadır. Bir afet ülkesinde görev yapan bir sınıf öğretmenin afet bilinci algı düzeyi öğrencileri dolayısıyla toplumun afet bilincini belirleyecek ve değiştirecek potansiyeldedir. Bu düşüncelerden hareketle gerçekleştirilen araştırma sonucunda; sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algı düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmış olup; “Afete Hazır Türkiye” hedefinde, Okul Temelli Afet Eğitimi, Afet Eğitim Yılı, Afet Tatbikat yılı gibi gelişmeler sınıf öğretmenlerinin afet bilinci algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

5.2.Öneriler

Bu bölümde iki farklı başlık altında öneriler yer almaktadır.

5.2.1. Araştırma Sonuçları ile İlgili Öneriler

- 1- Sınıf öğretmenlerinde afet bilincini artırmaya yönelik seminer, sempozyum gibi organizasyonlar yapılabilir.
- 2- Sınıf öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimlerde Afet bilinci eğitimi yer alabilir.
- 3- Sınıf öğretmenlere afet alanında uzman kişiler belirli aralıklarla eğitim verilebilir.
- 4- Sınıf öğretmenlerine düzenlenecek afet sonrası etkinlikler ile sınıf öğretmenlerinin afet sonrası algı bilinçlerinin geliştirilmesi sağlanabilir.
- 5- Sınıf öğretmenlerinin derslerinde kullanabilecekleri simülasyon gibi teknolojik araç gereçlerle afeti hem kendilerinin hem de öğrencilerinin deneyimlemeleri sağlanabilir.

5.2.2. Yapılacak Diğer Çalışmalara Öneriler

Yapılacak olan diğer çalışmalara şu öneriler getirilmiştir:

- 1- Araştırma, afet türlerini kapsayıcı şekilde genişletilebilir.
- 2- Araştırma, farklı eğitim kademelerinde ve branşlarda görev yapan öğretmenler ile yapılarak genişletilebilir.
- 3- Araştırma, daha fazla öğretmen katılımı ile tekrarlanabilir.
- 4- Araştırma, farklı araştırma yöntemleri ve desenleri ile yapılabilir.
- 5- Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ilkokul öğretim programında yer alan afet eğitimi ve bilinci ile ilgili kazanımlar incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adanalı, R., Yıyın, F. T. ve Özenel, N. (2022). Ortaokul öğrencilerinin afet bilinci. *International Journal of Geography and Geography Education*, (47): 56-81. doi: 10.32003/igge.1122725
- Adıgüzel, S. (2007). İlköğretim Okul Müdürlerinin Deprem İle İlgili Kriz Yönetimine İlişkin Yeterlilikleri. *Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, İstanbul, 99 s.*
- Adiyoso, W. ve Kanegae, H. (2012). The effect of different disaster education programs on tsunami preparedness among school children in Aceh, Indonesia. *Disaster Mitigation of Cultural Heritage and Historic Cities*, 6: 165-172. <https://doi.org/10.20965/jdr.2013.p1009>
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD] (2014). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD] (2018). Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD] (2019). Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.
- Akman, A. ve Yıldırım, S. (2022). Okulöncesi öğrencilerinde afet yönetimine dair bir gözlem: Iğdır’da bir ilkokul örneği. *Anasay*, (21): 41-355.
- AlQahtany, A. M. ve Abubakar, I. R. (2020). Public perception and attitudes to disaster risks in a coastal metropolis of Saudi Arabia. *International Journal Of Disaster Risk Reduction*, 44: 1-9. <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S2212420919306193?token=9392A806361593F902024F15580BA2642AF956710DC5FBE44F721B242D25DA9981C81481ADFE302DF3DEAF25698FE828&originRegion=eu-west-1&originCreation=20230118194307> adresinden 05.10.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Altay, S. (2008). İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinde Depremle İlgili Konuların İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Bolu, 132 s.*
- Astuti, N. M. W., Werdhiana, I. K. ve Wahyono, U. (2021). Impacts of direct disaster experience on teachers’ knowledge, attitudes and perceptions of disaster risk reduction curriculum implementation in Central Sulawesi, Indonesia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 53(1). <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212420920314941> adresinden 22.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

- Başbuğ-Erkan, B. B., Özmen, B., Güler, H. (2011). Türkiye’de afet zarar azaltımını sürdürülebilir eğitimle sağlamak. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, ODTÜ, Ankara.
- Bekler, T., Cifçi, S., Bekler, F. N. ve Demirci, A. (2022). Çanakkale şehir merkezi risk azaltma çalışmaları ve afet farkındalığının değerlendirilmesi. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 4(1): 73-97.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş., Demirel F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (32. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, S. (2020). Afetler coğrafyası. H. Doğanay ve R. Sever (Editörler). *Genel coğrafya* içinde (s. 292-328). Ankara: Pegem Akademi.
- Chadderton, C. (2015). Civil defence pedagogies and narratives of democracy: disaster education in Germany. *International Journal of Lifelong Education*, 34(5): 589-606.
- Clerveaux, V. ve Spence, B. (2009). The communication of disaster information and knowledge to children using game technique: the disaster awareness game (DAG). *Int. J. Environ. Res.*, 3(2): 209-222.
- Clerveaux, V., Spence, B. ve Katada, T. (2010). Promoting disaster awareness in multicultural societies: The dag approach. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 19(2): 199-218.
- Codeanu, T. A., Celenza, A. ve Jacobs, I. (2014). Does disaster education of teenagers translate into better survival knowledge, knowledge of skills, and adaptive behavioral change? A systematic literature review. *Prehospital and disaster medicine*, 29(6), 629–642. <https://doi.org/10.1017/S1049023X14001083>
- Çelik, A. A. (2020). İlkokul Öğretmenlerinin Afete Hazırlık Düzeyleri İle Afet Eğitiminin Eğitim Programlarındaki Yerine Yönelik Görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış)*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı, Aydın, 160 s.
- Çelik, A. A. ve Gündoğdu, K. (2022). Öğretmenlerin afete hazırlık düzeyleri ile ilkokullardaki afet eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1): 76-111.
- Çetinkaya, E. (2022). İlköğretime Yönelik Afet Haritaları Tasarımı ve Etkinliğinin Ölçülmesi. *Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Harita Mühendisliği Anabilim Dalı, Konya, 75 s.
- Davis, L., Hosseini, M., ve Izadkhah, Y.O (2003). Public awareness and the development of a safety culture: Key elements in disaster risk reduction. *In Proceedings of the Fourth International Conference on Seismology and Earthquake Engineering*, Tehran, pp 1-8.
- Değirmenci, Y. ve İlter, İ. (2013). Coğrafya dersi öğretim programında doğal afetler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (28): 276-303.

- Demirci, K. (2021). İzmir kent yerleşiklerinin temel afet bilgi ve bilinç düzeyinin ölçülmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2): 395-412.
- Demirdelen, S. ve Çakıcı, A. B. (2021). İlkokul/ortaokul öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık düzeyleri: Osmaniye ili örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3): 532-541.
- Demirkaya, H. (2007). İlköğretim 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin depreme yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 37-49.
- Dey, B. ve Singh, R. B. (2006). Introduction to disaster management. In S. M. P. Sajjani (Ed.), Natural hazards and disaster management (pp. 1-9). Delhi: Central Board of Secondary Education.
- Dikmenli, Y. ve Gafa, İ. (2017). Farklı eğitim kademelerine göre afet kavramı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44): 21-36.
- Dikmenli, Y., Yakar, H. ve Konca, A. S. (2018). Development of disaster awareness scale: A validity and reliability study. *Review of International Geographical Education Online*, 8(2), 206-220.
- Dikmenli, Y. ve Yakar, H. (2019). Öğretmen adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1): 386-416.
- Doğan, N. (2021). Earth: Afet azaltmada öğretmenlerden oluşan birliğin katkısı. T. Gökmenoğlu (Editör). *Afet Önleme Eğitiminde Japonya Deneyimleri En Kötü Senaryoya Hazırlık içinde* (s. 93-115). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya bilim alanları sözlüğü* (2.basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Dökmeci, A. H. ve Merinç, F. (2018). Namık Kemal Üniversitesi öğrencilerinin temel afet farkındalığının değerlendirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 1(2): 106-113.
- Dölek, İ. (2021). *Afetler ve afet yönetimi* (3. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Dufty, N. (2018, November). A new approach to disaster education. In The International Emergency Management Society (TIEMS) Annual Conference, Manila, Philippines (pp. 13-16).
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6.basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Espina, E. ve Teng-Calleja, M. (2015). A social cognitive approach to disaster preparedness. *Philippine Journal of Psychology*, 48(2): 161-74.
- Filiz, Z. (2014). Öğretmenlerin iş doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 157-172.

- Fuhrmann, S., Stone, L. D., Casey, M. C., Curtis, M. D., Doyle, A. L., Earle, B. D., Rodriguez, P. ve Schermerhorn, S. M. (2008). Teaching disaster preparedness in geographic education. *Journal of Geography*, 107(3): 112-120.
- Gampell, A., Gaillard, J. C., Parsons, M. ve Le Dé, L. (2020). ‘Serious’ disaster video games: An innovative approach to teaching and learning about disasters and disaster risk reduction. *Journal of Geography*, 119(5): 159-170.
- Genç, F. N. (2007). Türkiye’de doğal afetler ve doğal afetlerde risk yönetimi. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9(5): 201-226.
- Gerdan, S. (2014). Determination of disaster awareness, attitude levels and individual priorities at Kocaeli University. *Eurasian Journal of Educational Research*, 55(1): 159-176.
- Gerrig ve Zimbardo, P. G. (2017). Psikoloji ve yaşam (Çev. Sart, G.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gökçe, O., Özden, G. ve Demir, A. (2008). Türkiye’de Afetlerin Mekansal ve İstatiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Gökmenoğlu, T., Sönmez, E. D., Yavuz, I., ve Gök, A. (2021). Turkish ministry of national education school-based disaster education program: A preliminary results of the program evaluation. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 52, 101943. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101943>
- Hayashi, T. (2014). Disaster prevention education in Merapi volcano area primary schools: Focusing on students’ perception and teachers’ performance. *Procedia Environmental Sciences*, 20: 668-677.
- Herdiansyah, H., Kholila, B. N., Simamora, P. A. R., Husein, S. I., Asrofani, F. W. ve Ningrum, Z. B. (2020). Karya rekaman video" peningkatkan mutu sdm sadar bencana melalui pendidikan siaga bencana untuk sekolah dasar". <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/519/1/012016/pdf> adresinden 09.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Hocaoğlu, N. ve Baysal, E. A. (2019). Bilimsel araştırma yöntemleri. G. Ocak (Editör). *Nicel araştırma modelleri-desenleri içinde* (s. 66-113). Ankara: Pegem Akademi.
- Hoffmann, R. ve Blecha, D. (2020). Education and disaster vulnerability in Southeast Asia: Evidence and policy implications. *Sustainability*, 12(4): 1-17.
- Hosseini, K. A. ve Izadkhah, Y. O. (2020). From "Earthquake and safety" school drills to "safe school-resilient communities": A continuous attempt for promoting community-based disaster risk management in Iran. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 45: 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101512>
- How, V., Azmi, E. S., Rahman, H. A., Othman, K. (2020). The way forward: opportunities and challenges of sustainable school disaster education in Malaysia. *International*

- Irawan, L. Y., Ayuni, I. K. ve Sumarmi, S. (2018). School preparedness toward Kelud eruption hazard (Case study on kelud disaster prone area). *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1-6. doi: 10.1088/1755-1315/145/1/012027.
- Izadkhah, Y. O., Hosseini, M. ve Heshmati, V. (2012). Training teachers on disaster risk reduction in developing countries: Challenges and opportunities. *In Proceedings of the 15th World Conference on Earthquake Engineering, Lisboa*, pp 1-8.
- İmalı, B. (2014). Fen ve Teknoloji Programında Doğa Olayları ve Oluşturduğu Risklerle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. *Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Kocaeli*, 115 s.
- İnal, E., Kocagöz, S. ve Turan, M. (2012). Temel afet bilinç ve hazırlık düzeyinin saptanmasına yönelik bir araştırma. *Türkiye Acil Tıp Dergisi*, 12(1): 15-19.
- İnal,E., Kaya, E. ve Altıntaş, K. H. (2018). Türkiye’de örgün eğitimin afet eğitimi yeterliliği açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (37): 114-127.
- Karakuş, U. ve Önger, S. (2017). 8. sınıf öğrencilerinin doğal afet ve afet eğitimi kavramını anlama düzeyleri/The understanding levels on natural disasters and disasters education concepts for 8th grade students students. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(6): 482-491.
- Karancı, N., Akşit, B. ve Dirik, G., (2005). Impact of a community disaster awareness training program in Turkey: Dos it influence hazard-releted cognitions and preparedness behaviors. *Social Behavior and Personality*, 33(3): 243-258.
- Kıran, I. (2021). Afet Öncesi, Sırası ve Sonrası Afet Eğitimi Festivali: Iza! Kaeru Caravan!. T. Gökmenoğlu (Editör). *Afet Önleme Eğitiminde Japonya Deneyimleri En Kötü Senaryoya Hazırlık içinde* (s. 257-277). Ankara: Pegem Akademi.
- Kırıkkaya, E. B., Oğuz Ünver, A. ve Çakın, O. (2011). İlköğretim fen ve teknoloji programında yer alan afet eğitimi konularına ilişkin öğretmen görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1): 24-42.
- Kitagawa, K. (2015). Continuity and change in disaster education in Japan. *History of Education*, 44(3), 371-390. <https://doi.org/10.1080/0046760X.2014.979255>
- Limoncu, S. ve Atmaca, A. B. (2018). Çocuk merkezli afet yönetimi. *Megaron*, 13(1): 132-143.
- Mangione, G. R., Capuano, N., Orciuoli, F. ve Ritrovato, P. (2013). Disaster education: anarrative-based approach to support learning, motivation and students’ engagement. *Journal of E-Learning and Knowledge Society*, 9(2): 129-152.

- Maya, İ. ve Sarı, B. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre türkiye’de afet eğitimi uygulamaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 71: 49-65. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7804>
- Mazman Budak, F. (2019). Afet eğitimi. R. Sever (Editör). *Afetler ve afet yönetimi içinde* (s. 184-195). Ankara: Pegem Akademi.
- Meydan, A. (2013). Sosyal bilgilerde coğrafyanın yeri ve önemi. R. Turan ve K. Ulusoy (Editörler). *Sosyal bilgilerin temelleri içinde* (s.96-114). Ankara: Pegem Akademi.
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, afet eğitimi ve afete dirençli toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1): 56-67. <https://doi.org/10.21666/muefd.321970>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). Okul Tabanlı Afet Eğitimi. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Mishra, S.ve Suar, D. (2007). Do lessons people learn determine disaster cognition and preparedness?. *Psychology and Developing Societies*, 19(2): 143-159
- Newport. J. K., ve Jawahar, G. G. P. (2003). Community participation and public awareness in disaster mitigation. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 12(1): 33-36.
- Oyanık M. ve Cengiz E. (2020). Afet bilinci ve kader ilişkisi: Gümüşhane örneği. *The Journal of International Scientific Researches*, 5(AI): 87-101.
- Öcal, A., Çakır, U. ve Özelmacı, Ş. (2016). İlkokul ve ortaokul ders programlarında afetten korunma ve güvenli yaşam. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2): 71-83.
- Öcal, A., Yıldırım, E., Yakar, H. ve Erdoğan, E. (2016). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik inanışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2): 59-72.
- Özdemir, A. ve Şahinöz, T. (2022). Toplumda afet farkındalığı oluşturmaya yönelik kullanılan araçlar: nitel bir çalışma. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1): 78-93.
- Özgen, N., Eser Ünaldı, Ü. ve Bindak, R. (2011). Öğretmen adaylarının doğal afetler konusuna yönelik etkili öğrenme biçimlerinin belirlenmesi. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 12(4): 303-323.
- Özgüven, B. (2006). İlköğretim Öğrencilerine Verilen Temel Afet Bilinci Eğitiminin Bilgi Düzeyine Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış)*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, 78 s.
- Özkazanç, S. ve Duman Yüksel, U. (2015). Evaluation of disaster awareness and sensitivity level of higher education students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197: 745-753.

- Peek, L. (2008). Children and disasters: Understanding vulnerability, developing capacities, and promoting resilience-An introduction. *Children Youth and Environments*, 18(1): 1-29.
- Rogayan, D. V. (2019). I heart nature: Perspectives of university students on environmental stewardship. *International Journal on Engineering, Science and Technology*, 1(1), 10-16.
- Sakurai, A., Sato, T. ve Murayama, Y. (2020). Impact evaluation of a school-based disaster education program in a city affected by the 2011 great East Japan earthquake and tsunami disaster. *International Journal Of Disaster Risk Reduction*, 47. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212420919304649?via%3Dihub> adresinden 16.09.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal sorun çözme beceri düzeylerinin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Özel Sayısı. 152–162.
- Sapsağlam, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarında doğal afet farkındalığı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 38(1): 283-295.
- Sever, R. ve Değirmenci, Y. (2019). Temel kavramlar. R. Sever (Editör), *Afetler ve afet yönetimi içinde* (s.2-11). Ankara: Pegem Akademi.
- Sharpe, J. ve Kelman, I. (2011). Improving the disaster-related component of secondary school geography education in England. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 20(4): 327-343.
- Shaw, R. ve Kobayashi, M. (2001). Role of schools in creating earthquake-safer environment. In *OECD Workshop, Thessaloniki*. https://www.unisdr.org/preventionweb/files/5342_SesiRoleSchoolsEQSafety.pdf adresinden 21.10.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Shaw, R., Shiwaku, K., Kobayashi, H., ve Kobayashi, M. (2004). Linking experience, education, perception and earthquake preparedness. *Disaster Prevention and Management*, 13(1): 39-49.
- Shaw, R., Takeuchi, Y., Ru Gwee, Q. ve Shiwaku, K. (2011). Disaster education: An introduction. Chapter 1. In *Disaster Education*. Eds.; Shaw, R., Shiwaku, K. and Takeuchi, Y; Emerald Group Publishing Limited. Bingley, UK, pp. 1-22.
- Shiwaku, K., ve Fernandez, G. (2011). Roles of school in disaster education. Chapter 3. In *Disaster Education*. Eds.; Shaw, R., Shiwaku, K. and Takeuchi, Y; Emerald Group Publishing Limited. Bingley, UK, pp. 45-75.
- Shoji, M., Takafuji, Y. ve Harada, T. (2020). Behavioral impact of disaster education: evidence from a dance-based program in Indonesia. *International Journal Of Disaster Risk Reduction*, 45. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212420919311392> adresinden 18.10.2022 tarihinde erişilmiştir.

- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın doğal afetlerdeki işlevi. *İstanbul Journal of Social Sciences*, 7: 53-64.
- Sözcü, U. (2020). Natural disaster literacy curriculum proposal. *Afet ve Risk Dergisi*, 3(1): 70-79.
- Sözcü, U. ve Aydınözü, D. (2019). Öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education*, (40): 79-91.
- Şahan, C. ve Dinç, A. (2021). Simülasyon öğretim yönteminin ortaokul öğrencilerinin afetlere karşı hazırlık durumlarına etkisi. *Resilience*, 5(1): 21-36.
- Şahin, C. (2003). *Coğrafyaya giriş* (2. basım). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, Ş. (2019). Türkiye’de afet yönetimi ve 2023 hedefleri. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 1(2): 180-196.
- Şahin, Y., Lamba, M. ve Öztop, S. (2018). Üniversite öğrencilerinin afet bilinci ve afete hazırlık düzeylerinin belirlenmesi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(6): 149-159.
- Şengün, H. ve Küçükşen, M. (2019). Afet yönetimi eğitimi niçin gerekli?. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(46), 193-211.
- Takeuchi, Y., Mulyasari, F. ve Shaw, R. (2011). Roles of family and community in disaster education, Chapter 4. In *Disaster Education*. Eds.; Shaw, R., Shiwaku, K. and Takeuchi, Y; Emerald Group Publishing Limited. Bingley, UK, pp. 77-94.
- Tekin, Ö. (2020). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Afet Bilinci Algısı ve Deprem Bilgi Düzeyi. *Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Kırşehir, 114 s.*
- Tekin, Ö. ve Dikmenli, Y. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının afet bilinci algısı ve deprem bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1): 258-271.
- Tercan, B. (2022). Afete dirençlilikte bireylerin afetlere hazırlığının incelenmesi: Erzincan ili örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1): 261-269.
- Torani, S., Majd, P. M., Maroufi, S. S., Dowlati, M. ve Sheikhi, R. A. (2019). The importance of education on disasters and emergencies: A review article. *Journal of education and health promotion*, 8: 85. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_262_18
- Tsai, M. H., Chang, Y. L., Shiau, J. S., Wang, S. M. (2020). Exploring the effects of a serious game-based learning package for disaster prevention education: The case of battle of flooding protection. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 43, [101393]. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2019.101393>

- Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları* (2. basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türksever, Ö. (2021). Analysis of disaster awareness perception levels of students in social studies teaching undergraduate program. *Education Quarterly Reviews*, 4(2): 14-22.
- URL-1 (2022) <https://sozluk.gov.tr/>, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, (25.12.2022).
- URL-2 (2022) <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri>, Afet Türleri, (25.12.2022).
- URL-3 (2022) <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/turlerine-gore-afetler-i-85851>, Türlerine Göre Afetler, (25.12.2022).
- URL-4 (2022) <https://www.afad.gov.tr/2022-afet-tatbikat-yili-kapsaminda-istanbul-tatbikati-basin-duyurusu-19052022>, Afet Tatbikat Yılı, (25.12.2022).
- URL-5 (2022) <https://www.afad.gov.tr/afete-hazir-turkiye-projesi>, Afete Hazır Türkiye Projesi, (25.12.2022).
- Uygun, B. (2022). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Doğal Afet Okuryazarlığı İle Afet Bilinci Algı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış)*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş, 145 s.
- Varol, N., ve Buluş Kırıkkaya, E. (2017). Afetler karşısında toplum dirençliliği. *Resilience*, 1 (1): 1-9.
- Varol, A. (2019). Afet yönetimi, afet eğitimi ve afet farkındalığı: Amerika örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1): 193-204.
- Yalçınkaya, E. ve Koçoğlu, E. (2019). Örnek afet eğitimi projeleri. R. Sever (Editör). *Afetler ve afet yönetimi içinde* (s.196-216). Ankara: Pegem Akademi.
- Yasuda, M., Yi, C. J., Nouchi, R., Suppasri, A. ve Imamura, F. (2016). A practical application of a children's disaster prevention education program in the Philippines. *In 10th International Conference on Computer Simulation in Risk Analysis and Hazard Mitigation, RISK 2016 and the 14th International Conference on Structures under Shock and Impact, SUSI 2016* (ss. 145-153).
- Yavuz, İ. (2021). Japon öğretmenlerin afet önlemede mesleki gelişim olanakları. T. Gökmenoğlu (Editör). *Afet önleme eğitiminde Japonya deneyimleri en kötü senaryoya hazırlık içinde* (s.57-76). Ankara: Pegem Akademi.
- Yazıcı, H. ve Koca, M. K. (2018). *Genel coğrafya* (9. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeon, D. H., Chung, J. B. ve Im, D. H. (2020). The effects of earthquake experience on disaster education for children and teens. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (15). <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/15/5347> adresinden 18.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

- Yıldırım, G. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi dersine yönelik görüşleri: Gazi üniversitesi örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1): 568-589.
- Yılmaz, A. (2003). *Türk kamu yönetiminin sorun alanlarından biri olarak afet yönetimi* (1. basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2012). Türkiye’de afetlerde karşılaşılan sorunlar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1): 61-81.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1): 155-167.
- Yu, J., Cruz, A.M. ve Hokugo, A. (2017). Households' risk perception and behavioral responses to natech accidents. *International Journal of Disaster Risk Science*, 8(1): 1-15.
- Yusoff, N. B. M., How, V., Azmi, E. S. B., ve Othman, K. B. (2019). The educator’s perspective: Knowledge, attitude and practices on occupational safety and health at school among primary and secondary school teachers. *Malaysian Journal of Public Health Medicine*, 19(1):184-190.
- Zavar, E. ve Nelan, M. (2020). Disaster drills as experiential learning opportunities for geographic education. *Journal of Geography in Higher Education*, 44(4): 624-631.
- Zengin, S. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Doğal Afetlere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi: Amasya Üniversitesi Örneği. *Yüksek Lisans Tezi. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya, 90 s.*

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onayı

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-23688910-050.01.04-2200027648
Konu : Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Onay Belgesi

12.03.2022

Protokol No:	2022-SBB-0075
Araştırmanın Başlığı:	Sınıf Öğretmenlerinin Afet Bilinci Algı Düzeylerinin Belirlenmesi
Proje Yürütücüsü:	Doğan BULU
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	24.02.2022
Karar Tarihi:	10.03.2022
Toplantı No:	5

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından 10.03.2022 tarihli ve 5 numaralı toplantıda 2022-SBB-0075 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine karar verilmiştir.

Doç. Dr. Elif KARAHAHAN
Kurul Başkanı

Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ
Başkan yardımcısı

Dr. Öğr. Üyesi Emel GENÇ
Üye

Doç. Dr. Veysel GENÇİL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Basri
KANSIZOĞLU
Üye

Doç. Dr. Melih BAŞKOL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ferda KARADAĞ
Üye

Belge Doğrulama Kodu: F7DTE7A

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <http://ubys.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Ağdacı Mahallesi Fakülte Caddesi No:54 Bartın

Telefon No: (0 378) 2235500

e-Posta:

Kep Adresi: bartinuniversitesi@hs01.kep.tr

Faks No: (0 378) 2235042

İnternet Adresi: <http://www.bartın.edu.tr/>

Bilgi için :

Elif Karahan
Kurul Başkanı

Telefon No:

(0 378) 5372

Ek 2. Afet Bilinci Algı Ölçeği

	AFET BİLİNCİ ALGI ÖLÇEĞİ MADDELERİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
AFET EĞİTİMİ BİLİNCİ						
1	Afet sonrasında güvende olduğumu en yakınlarıma bildirmem gerekir.					
2	Afet eğitimi kapsamında ilk yardım eğitiminin önemli olduğunu düşünüyorum.					
3	Afetler her yerde ve her an meydana gelebilir.					
4	Afetlerin yıkıcı boyutları öğrencilere gösterilmelidir.					
5	Genel olarak afet türlerini bildiğimi düşünüyorum.					
6	Afetin tanımını yapabilirim.					
7	Afete neden olabilecek potansiyel riskler önceden belirlenmelidir.					
8	Her an bir afetin olabileceğinin farkındayım.					
9	Bazı afetler karşısında binalar çok büyük risk iken, bazı afetler karşısında ise binaların büyük bir koruma sağladığını düşünüyorum.					
10	Nükleer ve kimyasal kazalar aslında teknolojik afetlerdir.					
11	Okullarda verilen afet eğitimlerinin kapsamını yetersiz buluyorum.					
12	Afet olaylarında bir buluşma noktası belirlemeyi gereksiz buluyorum.					
13	Afetler hakkında bazı genel bilgilere ihtiyacım olduğunu düşünüyorum.					
AFET ÖNCESİ BİLİNCİ						
14	Bir afet riskine karşı aile bireyleri ile planlama ve hazırlık yapılmalıdır.					
15	Yetkililerin hoparlör, radyo gibi çeşitli iletişim araçlarından yapacağı uyarılar doğrultusunda hareket etmek en doğrusudur.					
16	Afetlere karşı toplumun örgütlenmesi gerektiğini düşünüyorum.					
17	Afet sonrasında haberleşmeyi sağlamak için bölge dışından bir bağlantı kişisi tespit etmek çok önemlidir.					
18	Afet ve Acil Durum Çantası her evde hazır bulunmalıdır.					
19	En çok maddi hasara ve can kaybına neden olan afet türlerini biliyorum.					
20	Afet türlerinden bazılarının meydana geliş zamanı önceden tahmin edilebilir.					
21	Yaşadığım bölgedeki riskli afet türünün farkındayım.					
YANLIŞ AFET BİLİNCİ						
22	Bir afetten zarar görmek kaderimde varsa, tedbirli davranmak gereksizdir.					
23	Deprem sırasında “çök-kapan-tutun” yöntemini uygulamayı zaman kaybı olarak görüyorum.					
24	Afetlerin yıkıcı etkisini azaltmak mümkün değildir.					
25	Doğal afet kavramı bana sadece depremi çağrıştırıyor.					
26	Afet eğitimi tüm bireyler için gerekli değildir.					
27	Alınması gereken önlemlerden ziyade afetin sonuçlarını konuşmak daha doğrudur.					
28	Kaderde varsa afetlerden kaçmak mümkün değildir.					
29	Tahliye anında elektrik, su ve doğalgaz vanalarının kapatılması çok zaman kaybettirir.					
AFET SONRASI BİLİNCİ						
30	Afet sonrasında uygulanacak ilk yardım hakkında yeterli olduğumu düşünüyorum.					
31	Afet sonrasında hangi devlet kurumu ile iletişime geçeceğimi biliyorum.					
32	Acil durumlardan nasıl haberdar edileceğimizi ve nerede barınacağımızı biliyorum.					
33	Bir afet meydana geldiğinde hangi acil numaraları arayacağımı biliyorum.					
34	Bir afetin meydana gelme olasılığına karşı yeterli düzeyde hazırlıklı olmalıyım.					
35	Yaşadığım yerin afet sonrası “toplanma yerinin” neresi olduğunu biliyorum.					
36	Afetlerin zararlarını azaltmak için çalışan kuruluşların farkındayım.					

Ek 3. Ölçek İzni

